

MEDZINÁRODNÁ AUDÍTORSKÁ PRAKTICKÁ VYSVETLIVKA 1000
ŠPECIÁLNE ÚVAHY PRI AUDITE FINANČNÝCH NÁSTROJOV

OBSAH

	Odsek
Úvod.....	1 – 10
Časť I - Základné informácie o finančných nástrojoch.....	11 – 69
Účel a riziká používania finančných nástrojov	14 – 19
Kontrola finančných nástrojov	20 – 23
Úplnosť, presnosť a existencia	24 – 33
Potvrdenia obchodov a zúčtovacie banky	25 – 26
Odsúhlasenie s bankami a správcami cenných papierov	27 – 30
Iné kontroly úplnosti, presnosti a existencie	31 – 33
Ocenenie finančných nástrojov	34 – 64
Požiadavky finančného výkazníctva	34 – 37
Pozorovateľné a nepozorovateľné vstupy	38 – 39
Vplyvy neaktívnych trhov	40 – 42
Proces ocenenia manažmentom	43 – 63
Modely	47 – 49
Príklad bežného finančného nástroja	50 – 51
Nezávislé cenové zdroje	52 – 62
Využitie oceňovacích expertov	63
Záležitosti súvisiace s finančnými záväzkami	64
Vykázanie a zverejnenie informácií o finančných nástrojoch	65 – 69
Kategórie zverejnených informácií	67 – 69
Časť II – Audítorské úvahy v súvislosti s finančnými nástrojmi.....	70 – 145
Profesionálny skepticizmus	71 – 72
Úvahy o plánovaní	73 – 84
Poznanie požiadaviek na účtovanie a zverejňovanie	74
Poznanie finančných nástrojov	75 – 77
Použitie osôb so špecializovanými schopnosťami a vedomosťami pri audite	78 – 80
Poznanie internej kontroly	81
Poznanie povahy, úlohy a činností interného auditu	82 – 83
Poznanie metodiky manažmentu na oceňovanie finančných nástrojov	84
Posúdenie rizík významnej nesprávnosti a reakcia na tieto riziká	85 – 105
Všeobecné úvahy v súvislosti s finančnými nástrojmi	85
Faktory rizika podvodu	86 – 88
Posúdenie rizika významnej nesprávnosti	89 – 90

Faktory na zváženie pri určovaní, či a do akej miery je potrebné testovať prevádzkovú efektívnosť kontrol	91 – 95
Substantívne postupy	96 – 67
Testy s dvojakým účelom	98
Načasovanie audítorských postupov	99 – 102
Postupy súvisiace s úplnosťou, presnosťou, existenciou, vznikom práv a povinností	103 – 105
Oceňovanie finančných nástrojov	106 – 137
Požiadavky finančného výkazníctva	106 – 108
Posúdenie rizika významnej nesprávnosti spojenej s oceňovaním	109 – 113
Závažné riziká	110 – 113
Stanovenie audítorského prístupu	114 – 115
Audítorské úvahy audítora v prípade, že manažment využíva nezávislý cenový zdroj	116 – 120
Audítorské úvahy v prípade, že manažment stanovuje odhad reálnej hodnoty pomocou modelu	121 – 132
Zhodnotenie primeranosti predpokladov použitých manažmentom	129 – 132
Audítorské úvahy v prípade, že účtovná jednotka využíva experta povereného manažmentom	133 – 135
Stanovenie bodového odhadu alebo rozpätia	136 – 137
Vykázanie a zverejnenie finančných nástrojov	138 – 141
Postupy týkajúce sa vykázania a zverejnenia finančných nástrojov	140 – 141
Iné relevantné úvahy pri audite	142 – 145
Písomné vyhlásenia	142
Komunikácia s osobami poverenými spravovaním a s inými osobami	143 – 145
Komunikácia s regulátormi a ostatnými	145
Príloha: Príklady kontrol finančných nástrojov	

Medzinárodnú audítorskú praktickú vysvetlivku IAPN 1000 „Špeciálne úvahy pri audite finančných nástrojov“ treba čítať v kontexte s Predslovom k Medzinárodným usmerneniam na kontrolu kvality, audit, preverenie, iné uisťovacie a súvisiace služby (*Preface to the International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements*). Vysvetlivky IAPN nepredpisujú audítorm d’alšie požiadavky, ktoré by boli nad rámec požiadaviek Medzinárodných audítorských štandardov (ISA), ani nemenia zodpovednosť audítora dodržiavať príslušné štandardy ISA relevantné pre audit. Sú určené tým osobám, ktoré sú zodpovedné za národné štandardy, alebo na použitie pri vypracovaní patričných národných materiálov. Okrem toho poskytujú firmám materiál, ktorý môžu použiť pri príprave školiacich programov a vypracovaní interných usmernení.

Úvod

1. Finančné nástroje môžu používať finančné aj nefinančné účtovné jednotky všetkých veľkostí na rôzne účely. Niektoré účtovné jednotky môžu mať veľké holdingy a objemy transakcií, pričom iné účtovné jednotky sa môžu podieľať len na niekoľkých transakciách s finančnými nástrojmi. Niektoré účtovné jednotky môžu vo finančných nástrojoch zaujať pozíciu prevzatia alebo profitovania z rizika, pričom iné subjekty môžu používať finančné nástroje na znižovanie určitých rizík zabezpečením (hedging) alebo riadením angažovaností („exposures“). Táto medzinárodná praktická vysvetlivka (International Auditing Practice Note – „IAPN“) sa týka všetkých týchto prípadov.
2. Pre audit finančných nástrojov sú relevantné najmä tieto Medzinárodné audítorské štandardy:
 - (a) ISA 540¹ sa zaoberá zodpovednosťami audítora v súvislosti s účtovnými odhadmi pri audite vrátane účtovných odhadov týkajúcich sa finančných nástrojov oceňovaných v reálnej hodnote,
 - (b) ISA 315 (revidované znenie)² a ISA 330³ sa venujú identifikovaniu a posudzovaniu rizík významnej nesprávnosti a reakciami na tieto riziká,
 - (c) ISA 500⁴ vysvetľuje, čo predstavuje audítorský dôkaz a zaoberá sa zodpovednosťou audítora za návrh a vykonanie audítorských postupov s cieľom získať dostatočné a vhodné audítorské dôkazy, ktoré mu umožnia dospieť k primeraným záverom tvoriacim základ názoru audítora.
3. Cieľom tejto vysvetlivky IAPN je poskytnúť:
 - (a) základné informácie o finančných nástrojoch (časť I),
 - (b) diskusiu o úvahách audítora v súvislosti s finančnými nástrojmi (časť II).

Vysvetlivky IAPN poskytujú audítorom praktickú pomoc. Sú určené tým osobám, ktoré sú zodpovedné za národné štandardy, alebo na použitie pri vypracovaní príslušných národných materiálov. Okrem toho poskytujú firmám materiál, ktorý môžu použiť pri príprave školiacich programov a vypracovaní interných usmernení.
4. Táto vysvetlivka IAPN je relevantná pre subjekty všetkých veľkostí, keďže všetky subjekty môžu byť vystavené rizikám významných nesprávností pri používaní finančných nástrojov.
5. Usmernenie o ocenení⁵ v tejto vysvetlivke sa pravdepodobne bude viac vzťahovať na finančné nástroje oceňované alebo zverejňované v reálnej hodnote, pričom usmernenie v iných oblastiach ako ocenenie sa vzťahuje rovnako na finančné nástroje oceňované buď v reálnej hodnote alebo amortizovanej hodnote. Táto IAPN sa vzťahuje na finančné aktíva aj finančné záväzky a nezaoberá sa takými nástrojmi, ako sú napr.:

¹ ISA 540 „Audit účtovných odhadov vrátane účtovných odhadov reálnej hodnoty a súvisiace zverejnenia“

² ISA 315 (revidované znenie) „Identifikácia a posúdenie rizika významných nesprávností poznaním účtovnej jednotky a jej prostredia“

³ ISA 330 „Reakcie audítora na posúdené riziká“

⁴ ISA 500 „Audítorské dôkazy“

⁵ V tejto vysvetlivke IAPN majú pojmy „ocenenie“ a „oceňovanie“ (*valuation a measurement*) rovnaký význam.

- (a) najjednoduchšie finančné nástroje: peniaze, jednoduché úvery, pohľadávky a záväzky z obchodného styku,
 - (b) investície do nekótovaných nástrojov vlastného imania, alebo
 - (c) poisťné zmluvy.
6. Táto IAPN sa nezaobrá ani špecifickou účtovnou problematikou týkajúcou sa finančných nástrojov, ako napr. účtovanie zabezpečenia, zisk alebo strata pri vzniku (často označované ako „deň 1“ zisku a straty), vzájomné započítanie, prevody rizík alebo znehodnotenie vrátane tvorby opravných položiek k stratám z úverov. Hoci tieto záležitosti môžu súvisieť s účtovaním účtovnej jednotky o finančných nástrojoch, diskusia o úvahe audítora v súvislosti s tým, ako riešiť špecifické účtovné požiadavky je nad rámec rozsahu tejto IAPN.
7. Audit v súlade so štandardmi ISA sa vykonáva za predpokladu, že manažment a osoby poverené spravovaním, v prípade potreby, uznali určité zodpovednosti. Takéto zodpovednosti zahŕňajú vykonanie ocenenia v reálnej hodnote. Táto IAPN nepredpisuje manažmentu a osobám povereným spravovaním zodpovednosti ani nenahrádza zákony a predpisy, ktoré upravujú ich zodpovednosti.
8. Táto IAPN bola napísaná v kontexte rámcov pre finančné výkazníctvo na všeobecné účely určených na objektívnu prezentáciu, ale môže sa v prípade vhodných okolností použiť aj v iných rámcoch pre finančné výkazníctvo, ako sú napr. rámce pre finančné výkazníctvo na osobitné účely.
9. Táto IAPN sa zameriava na tvrdenia ohľadom ocenenia, vykázanie a zverejnenie. Okrem toho sa zameriava, ale menej podrobne, na vykázanie, úplnosť, správnosť, existenciu a práva a povinnosti.
10. Finančné nástroje sú náchylné na neistotu odhadov, ktorá sa definuje v ISA 540 ako „neistota odhadu – citlivosť účtovného odhadu a súvisiacich zverejnených údajov na prirodzený nedostatok presnosti v jeho ocenení.“⁶ Neistotu odhadu ovplyvňuje, okrem iných faktorov, zložitosť finančných nástrojov. Charakter a spoľahlivosť informácií podporujúcich ocenenie finančných nástrojov sa veľmi líši, čo ovplyvňuje neistotu odhadu spojenú s ich oceňovaním. Táto IAPN používa pojem neistota vyplývajúca z ocenenia v súvislosti s neistotou pri oceňovaní reálnou hodnotou.

Časť I - Základné informácie o finančných nástrojoch

11. V jednotlivých rámcoch pre finančné výkazníctvo existujú rôzne definície finančných nástrojov. Napr. Medzinárodné štandardy finančného výkazníctva (IFRS) definujú finančný nástroj ako každú zmluvu, ktorá má za následok vznik finančného aktíva pre jednu účtovnú jednotku a finančného záväzku alebo nástroja vlastného imania pre druhú účtovnú jednotku.⁷ Finančné nástroje zahŕňajú peňažnú hotovosť, vlastné imanie inej účtovnej jednotky, zmluvné právo alebo povinnosť prijať alebo dodať peňažnú hotovosť alebo vymeniť finančné aktíva alebo záväzky, určité zmluvy vysporiadané vlastnými nástrojmi vlastného imania účtovnej jednotky, určité zmluvy o nefinančných položkách alebo niektoré zmluvy vystavené poisťovateľmi, ktoré nespĺňajú definíciu poisťnej zmluvy. Táto definícia zahŕňa širokú škálu finančných nástrojov od jednoduchých úverov

⁶ ISA 540, odsek 7, písm. c)

⁷ Medzinárodný účtovný štandard (IAS) 32 „Finančné nástroje: prezentácia“, odsek 11

a vkladov, až po zložité deriváty, štruktúrované produkty a niektoré zmluvy o komoditách.

12. Finančné nástroje sa líšia z hľadiska svojej zložitosti, hoci zložitosť finančného nástroja môže vychádzať z odlišnosti zdroja, ako napr.:

- Veľmi vysoký objem jednotlivých peňažných tokov, keď nedostatočná homogenita vyžaduje analýzu každého peňažného toku alebo veľkého počtu skupinových peňažných tokov, aby sa mohlo zhodnotiť napr. úverové riziko [napr. zabezpečené dlhové obligácie (CDO)].
- Zložité vzorce na určenie peňažných tokov.
- Neistota alebo variabilita budúcich peňažných tokov, ako napr. tá, ktorá vyplýva z úverového rizika, opčných zmlúv alebo finančných nástrojov s príliš dlhými zmluvnými podmienkami.

Čím vyššia je variabilita peňažných tokov na zmeny trhových podmienok, tým bude pravdepodobne ocenenie finančného nástroja v reálnej hodnote zložitejšie a neistejšie. Okrem toho, niekedy sa finančné nástroje, ktoré sa zvyčajne relatívne jednoducho oceňujú, stávajú zložitejšie z hľadiska oceňovania, a to v dôsledku konkrétnych okolností. Ide napr. o nástroje, ktorých trh sa stal neaktívny alebo nástroje, ktoré majú príliš dlhé zmluvné podmienky. Deriváty a štruktúrované produkty sa stávajú zložitejšie, keď ide o kombináciu jednotlivých finančných nástrojov. Okrem toho môže byť zložité účtovanie o finančných nástrojoch aj na základe určitého rámca pre finančné výkazníctvo alebo určitých trhových podmienok.

13. Ďalším zdrojom zložitosti je objem držaných alebo obchodovaných finančných nástrojov. Kým úrokový swap typu „plain vanilla“ nemusí byť zložitý, účtovná jednotka vlastniaca veľký počet takýchto nástrojov musí používať dokonalý informačný systém, aby mohla tieto nástroje identifikovať, oceniť a vykonávať s nimi transakcie.

Účel a riziká používania finančných nástrojov

14. Finančné nástroje sa používajú na:

- účely zabezpečenia (t. j. zmena profilu existujúceho rizika, ktorému je účtovná jednotka vystavená). Patrí sem:
 - forwardový nákup alebo predaj meny na účely zafixovania budúceho výmenného kurzu,
 - konvertovanie budúcich úrokových sadzieb na pevné alebo pohyblivé sadzby pomocou swapov,
 - nákup opčných zmlúv s cieľom zabezpečiť účtovnej jednotke ochranu pred konkrétnym cenovým pohybom, vrátane zmlúv, ktoré môžu obsahovať vložené deriváty.
- účely obchodovania (napr. umožniť účtovnej jednotke zaujať rizikovú pozíciu s cieľom profitovať z krátkodobých pohybov na trhu),
- účely investovania (napr. umožniť účtovnej jednotke profitovať z výnosov dlhodobých investícií).

15. Používanie finančných nástrojov môže znižovať angažovanosť voči niektorým podnikateľským rizikám, napr. zmeny výmenných kurzov, úrokových sadzieb a cien komodít, alebo kombinácia týchto rizík. Na druhej strane zložitosti vlastné niektorým

finančným nástrojom môžu mať za následok zvýšené riziko.

16. Riziko podnikania a riziko významnej nesprávnosti sa zvyšuje, keď manažment a osoby poverené spravovaním:
 - si plne neuvedomujú riziká používania finančných nástrojov a nemajú dostatočné zručnosti a skúsenosti s riadením týchto rizík,
 - nemajú odbornosť, aby mohli vhodne oceniť finančné nástroje v súlade s príslušným rámcom pre finančné výkazníctvo,
 - nemajú zavedené dostatočné kontroly činností súvisiacich s finančnými nástrojmi; alebo
 - neprimerane zabezpečujú riziká alebo špekulujú.
17. Neschopnosť manažmentu plne pochopiť riziká inherentné pre finančný nástroj môže mať priamy vplyv na schopnosť manažmentu primerane riadiť tieto riziká, čo môže v konečnom dôsledku ohroziť životaschopnosť účtovnej jednotky.
18. Hlavné druhy rizika vzťahujúceho sa na finančné nástroje sa uvádzajú nižšie. Zoznam nie je vyčerpávajúci a na popis týchto rizík alebo klasifikáciu komponentov jednotlivých rizík možno použiť rôznu terminológiu.
 - (a) Úverové riziko (alebo riziko protistrany) je riziko, že jedna strana finančného nástroja spôsobí finančnú stratu druhej strane z dôvodu neschopnosti splniť si záväzok a často sa spája s nesplácaním (default). Úverové riziko zahŕňa riziko plnenia zmluvy druhou stranou, ktoré predstavuje riziko, že jedna strana transakcie bude vysporiadaná bez úhrady, ktorá sa má prijať od zákazníka alebo protistrany.
 - (b) Trhové riziko je riziko, že reálna hodnota alebo budúce peňažné toky finančného nástroja sa budú meniť v dôsledku zmien v trhových cenách. Príklady trhového rizika zahŕňajú riziko meny, riziko úrokovej sadzby, riziko komodity alebo ceny vlastného imania.
 - (c) Riziko likvidity je riziko neschopnosti kúpiť alebo predat finančný nástroj za primeranú cenu včas z dôvodu neobchodovateľnosti tohto finančného nástroja.
 - (d) Prevádzkové riziko súvisí so špecifickým spracovaním nevyhnutným pre finančné nástroje. Prevádzkové riziko sa môže zvyšovať so zvyšovaním zložitosti finančného nástroja a zlé riadenie prevádzkového rizika môže zvyšovať ostatné druhy rizík. Prevádzkové riziko zahŕňa:
 - (i) riziko, že kontroly potvrdzovania a odsúhlasovania sú neadekvátne a ich dôsledkom je neúplné alebo nesprávne účtovanie finančných nástrojov,
 - (ii) riziká, že existuje nevhodná dokumentácia k transakciám a nedostatočné monitorovanie týchto transakcií,
 - (iii) riziko, že transakcie sú nesprávne zaúčtované, spracované alebo že riziko je nesprávne riadené, a preto transakcie neodrzakadľujú ekonomiku celého obchodu,
 - (iv) riziko, že zamestnanci sa nepatrične spoliehajú na správnosť oceňovacích techník bez adekvátnej previerky, preto sú transakcie nesprávne ocenené alebo ich riziko nie je riadne ocenené,
 - (v) riziko, že používanie finančných nástrojov nie je adekvátne zapracované

v zásadách a postupoch riadenia rizík účtovnej jednotky,

- (vi) riziko straty vyplývajúce z neadekvátnych alebo nedodrжанých interných procesov a systémov a externých udalostí, vrátane rizika podvodu zo strany interných aj externých zdrojov,
- (vii) riziko, že údržba oceňovacích techník používaných na oceňovanie finančných nástrojov je neadekvátna alebo oneskorená,
- (viii) právne riziko, ktoré je súčasťou prevádzkového rizika a súvisí so stratami vyplývajúcimi zo súdnej žaloby alebo zásahu regulačného orgánu, ktoré môže konečnému používateľovi alebo jeho zmluvnej strane zabrániť postupovať v súlade s podmienkami zmluvy alebo súvisiacich dohôd o zápočte alebo inak znemožniť postupovať v súlade s podmienkami zmluvy alebo súvisiacich dohôd o zápočte. Právne riziko by mohlo napr. vzniknúť z nedostatočnej alebo nesprávnej dokumentácie zmluvy, z neschopnosti vymáhať dohodu o zápočte v prípade konkurzu, nepriaznivých zmien v daňovej legislatíve alebo zo zákonných predpisov, ktoré zakazujú účtovnej jednotke investovať do určitých druhov finančných nástrojov.

19. Iné úvahy súvisiace s rizikami používania finančných nástrojov:

- Riziko podvodu, ktoré sa môže zvyšovať, ak napr. zamestnanec, ktorý sa dopustí finančného podvodu rozumie finančným nástrojom aj procesom účtovania o finančných nástrojoch, a manažment a osoby poverené spravovaním majú nižší stupeň poznania.
- Riziko, že hlavné dohody o zápočte⁸ nemusia byť správne zohľadnené vo finančných výkazoch.
- Riziko, že niektoré finančné nástroje sa môžu meniť na aktíva alebo záväzky počas ich obdobia, pričom k takejto zmene môže dôjsť veľmi rýchlo.

Kontrola finančných nástrojov

- 20. Rozsah, v akom účtovná jednotka používa finančné nástroje, a miera zložitosti týchto nástrojov sú hlavnými faktormi určujúcimi potrebnú úroveň prepracovanosti internej kontroly účtovnej jednotky. Napríklad menšie účtovné jednotky môžu na dosiahnutie svojich cieľov používať menej štruktúrované produkty a jednoduché procesy a postupy.
- 21. Často je úlohou osôb poverených spravovaním udávať smer v súvislosti s rozsahom použitia finančných nástrojov, schvaľovať ho a dohliadať naň, zatiaľ čo úlohou manažmentu je riadiť a monitorovať príslušné riziká účtovnej jednotky. Manažment, prípadne osoby poverené spravovaním sú tiež zodpovedné za navrhnutie a zavedenie systému internej kontroly s cieľom umožniť zostavenie účtovnej závierky v súlade s príslušným rámcom finančného výkazníctva. Interná kontrola finančných nástrojov účtovnej jednotky môže byť účinnejšia, ak manažment a osoby poverené spravovaním:
 - (a) vytvoria vhodné kontrolné prostredie, pričom osoby poverené spravovaním sa aktívne podieľajú na kontrole používania finančných nástrojov, vytvoria logickú organizačnú štruktúru s jasným rozdelením právomocí a zodpovedností a vhodné pravidlá a postupy v oblasti ľudských zdrojov. Potrebné sú predovšetkým jasné

⁸ Účtovná jednotka, ktorá vykonáva viaceré transakcie s finančnými nástrojmi s jednou protistranou môže s touto protistranou uzatvoriť hlavnú dohodu o zápočte. Takáto dohoda zabezpečuje jednorazové netto vysporiadanie všetkých finančných nástrojov zahrnutých v dohode v prípade neplnenia niektorej jednotlivcej zmluvy.

pravidlá v súvislosti s rozsahom, v akom majú osoby zodpovedné za činnosti v oblasti finančných nástrojov povolené konať. Tieto pravidlá zohľadňujú akékoľvek zákonné alebo regulačné obmedzenia používania finančných nástrojov. Napríklad niektoré účtovné jednotky verejného sektora nemusia mať právomoc podnikat' s použitím derivátov,

- (b) vytvoria proces riadenia rizík úmerný veľkosti účtovnej jednotky a zložitosti jej finančných nástrojov (v niektorých účtovných jednotkách môže formálne existovať odbor riadenia rizík),
- (c) vytvoria informačné systémy, ktoré poskytujú osobám povereným spravovaním znalosti o povahe činností v oblasti finančných nástrojov a súvisiacich rizík vrátane primeranej dokumentácie transakcií,
- (d) navrhnu, zavedú a zdokumentujú systém internej kontroly na:
 - poskytnutie primeraného uistenia, že účtovná jednotka používa finančné nástroje podľa svojich pravidiel riadenia rizík;
 - riadnu prezentáciu finančných nástrojov v účtovnej závierke;
 - zabezpečenie súladu účtovnej jednotky s príslušnými právnymi predpismi;
 - monitorovanie rizika.

V prílohe sú uvedené príklady kontrol, ktoré môžu byť zavedené v účtovnej jednotke, ktorá vykonáva veľký objem transakcií s finančnými nástrojmi;

- (e) vytvoria vhodné účtovné pravidlá vrátane pravidiel oceňovania v súlade s príslušným rámcom finančného výkazníctva.

22. Kľúčové prvky procesov riadenia rizika a internej kontroly v súvislosti s finančnými nástrojmi účtovnej jednotky zahŕňajú:

- stanovenie prístupu k vymedzeniu miery rizika, ktoré je účtovná jednotka ochotná akceptovať pri transakciách s finančnými nástrojmi (možno to nazvať „chuť riskovať“), vrátane pravidiel investovania do finančných nástrojov a kontrolného rámca, v ktorom sa činnosti súvisiace s finančnými nástrojmi vykonávajú,
- stanovenie procesov dokumentácie a schvaľovania nových typov transakcií s finančnými nástrojmi s ohľadom na účtovné, regulačné, právne, finančné a prevádzkové riziká spojené s týmito nástrojmi,
- spracovanie transakcií s finančnými nástrojmi vrátane potvrdenia a odsúhlasenia hotovosti a majetku s externými výkazmi a proces platieb,
- rozdelenie právomocí medzi osobami, ktoré investujú alebo obchodujú s finančnými nástrojmi, a osobami zodpovednými za spracovanie, oceňovanie a potvrdzovanie týchto nástrojov. Napríklad odbor vývoja modelov, ktorý pomáha pri oceňovaní obchodov, je menej objektívny ako odbor funkčne aj organizačne oddelený od „front office“,
- oceňovacie procesy a kontroly vrátane kontroly údajov získaných z oceňovacích zdrojov tretích strán,
- monitorovanie kontrol.

23. Považba rizík účtovných jednotiek s veľkým objemom rôznych finančných nástrojov a účtovných jednotiek s malým počtom transakcií s finančnými nástrojmi sa často líši.

Dôsledkom sú rôzne prístupy k internej kontrole. Príklad:

- inštitúcia s veľkým objemom finančných nástrojov má zvyčajne prostredie typu obchodovacej miestnosti so špecializovanými obchodníkmi a rozdelením právomocí medzi obchodníkmi a back office (čo označuje prevádzkový odbor, ktorý kontroluje údaje o uskutočnených obchodoch, zabezpečuje ich bezchybnosť a vykonáva požadované prevody). V takomto prostredí obchodníci zvyčajne uskutočňujú obchody telefonicky alebo prostredníctvom elektronickej obchodovacej platformy. Zachytávanie príslušných transakcií a presné zaznamenávanie finančných nástrojov v tomto prostredí je oveľa náročnejšie ako v prípade účtovnej jednotky s malým počtom finančných nástrojov, ktorých existenciu a úplnosť možno často potvrdiť bankovým potvrdením s niekoľkými bankami.
- Na druhej strane účtovné jednotky s malým počtom finančných nástrojov často nemajú oddelené právomoci a majú obmedzený prístup na trh. Hoci môže byť v takýchto prípadoch jednoduchšie identifikovať transakcie s finančnými nástrojmi, existuje riziko, že manažment sa môže spoliehať na obmedzený počet zamestnancov, čo môže zvýšiť riziko uskutočnenia neoprávnených transakcií alebo nezaznamenania transakcií.

Úplnosť, presnosť a existencia

24. Odseky 25 – 33 opisuje kontroly a procesy, ktoré môžu byť zavedené v účtovných jednotkách s veľkým objemom transakcií s finančnými nástrojmi vrátane účtovných jednotiek s obchodovacími miestnosťami. Naopak, účtovná jednotka, ktorá nemá veľký objem transakcií s finančnými nástrojmi, nemusí mať tieto kontroly a procesy, ale namiesto toho si svoje transakcie môže potvrdiť s protistranou alebo zúčtovacou bankou. Môže to byť relatívne jednoduché, keďže účtovná jednotka môže uskutočňovať transakcie s jednou alebo dvoma protistrami.

Potvrdenia obchodov a zúčtovacie banky

25. Vo všeobecnosti sú podmienky finančných nástrojov pri transakciách uskutočňovaných finančnými inštitúciami zdokumentované v potvrdeniach vymenených medzi protistrami a v zmluvách. Zúčtovacia banka slúži na monitorovanie výmeny potvrdení tým, že priradzuje a vysporiadava obchody. Centrálna zúčtovacia banka je spojená s výmenou a účtovné jednotky, ktoré zúčtovávajú prostredníctvom zúčtovacích bánk, zvyčajne majú procesy na spravovanie informácií doručených zúčtovacej banke.
26. Nie všetky transakcie sa vysporiadávajú prostredníctvom tejto výmeny. Na mnohých iných trhoch je zavedenou praxou dohodnutie podmienok transakcií pred ich vysporiadaním. Ak má byť tento proces účinný, musí prebehnúť nezávisle od obchodníkov s finančnými nástrojmi, aby sa minimalizovalo riziko podvodu. Na iných trhoch sa transakcie potvrdzujú po začatí vysporiadania a oneskorenia potvrdení niekedy vedú k tomu, že vysporiadanie začne pred úplným dohodnutím všetkých podmienok. To predstavuje dodatočné riziko, pretože účtovné jednotky uskutočňujúce transakciu sa musia spoliehať na alternatívne prostriedky dohodnutia obchodov. Tieto prostriedky môžu zahŕňať:
 - uplatňovanie dôsledného odsúhlasenia medzi záznamami tých, ktorí obchodujú s finančnými nástrojmi, a tých, ktorí tieto obchody vysporiadávajú (prísne rozdelenie právomocí medzi nimi je dôležité), v kombinácii s prísny dohľadom nad obchodníkmi s finančnými nástrojmi na zabezpečenie integrity transakcií,
 - preverenie sumárnej dokumentácie od protistrán, ktorá zdôrazňuje kľúčové

podmienky, aj keď sa nedohodli úplné podmienky,

- dôkladné preverenie ziskov a strát obchodníkov s cieľom zabezpečiť ich súlad s výpočtami „back office“.

Odsúhlasenie s bankami a správcami cenných papierov

27. Niektoré zložky finančných nástrojov, napríklad dlhopisy a akcie, je možné držať v samostatných depozitároch. Okrem toho vedie väčšina finančných nástrojov k peňažným platbám v určitej fáze a tieto peňažné toky často začínajú na začiatku obchodu. Tieto peňažné toky a potvrdenia o príjme prechádzajú bankovým účtom účtovnej jednotky. Pravidelné odsúhlasenie záznamov účtovnej jednotky so záznamami externých bánk a správcov cenných papierov umožňuje účtovnej jednotke zabezpečiť náležité zaznamenávanie transakcií.
28. Treba poznamenať, že nie všetky finančné nástroje vedú k peňažným tokom na začiatku obchodu, resp. burza cenných papierov alebo správca cenných papierov ich nemusia vedieť zaznamenať. V tomto prípade procesy odsúhlasenia neidentifikujú vynechaný alebo nesprávne zaznamenaný obchod a kontroly potvrdenia sú dôležitejšie. Ani presné zaznamenanie tohto peňažného toku na začiatku existencie finančného nástroja však nezaručuje presné zaznamenanie charakteristiky alebo podmienok finančného nástroja (napríklad splatnosť alebo možnosť predčasného ukončenia).
29. Okrem toho môžu byť peňažné pohyby relatívne malé v porovnaní s celkovým objemom obchodu alebo súvahou účtovnej jednotky, a preto môže byť ich identifikácia náročná. Hodnota odsúhlasenia je vyššia, keď zamestnanci finančného odboru alebo „back office“ preveria zápisy na všetkých účtoch hlavnej knihy, aby sa zaistila ich platnosť a preukázateľnosť. Tento proces pomôže identifikovať, či druhá strana peňažných zápisov v súvislosti s finančnými nástrojmi bola náležite zaznamenaná. Kontrola prechodných a zúčtovacích účtov je dôležitá bez ohľadu na zostatok účtu, pretože na účte sa môžu nachádzať položky, ktoré sú predmetom zápočtu.
30. V účtovných jednotkách s veľkým objemom transakcií s finančnými nástrojmi môžu byť kontroly odsúhlasovania a potvrdzovania automatické, pričom musia byť zavedené primerané informačno-technologické kontroly na ich podporu. Konkrétne sú potrebné kontroly na zabezpečenie úplného a presného získavania údajov z externých zdrojov (ako napríklad od bánk a správcov cenných papierov) a zo záznamov účtovnej jednotky a na zabránenie manipulácii s údajmi pred odsúhlasením alebo počas neho. Kontroly sú tiež potrebné na to, aby sa zabezpečilo, že kritériá, na základe ktorých sa priradujú zápisy, sú dostatočne prísne na to, aby zabránili nepresnému zúčtovaniu položiek odsúhlasenia.

Iné kontroly úplnosti, presnosti a existencie

31. Inherentná (prirodzená) zložitosť niektorých finančných nástrojov znamená, že niekedy nebude jasné, ako ich zaznamenať v systémoch účtovnej jednotky. V týchto prípadoch môže manažment stanoviť kontrolné procesy na monitorovanie pravidiel oceňovania, zaznamenávania a účtovania jednotlivých typov transakcií. Tieto pravidlá zvyčajne vopred vytvárajú a preverujú vhodne kvalifikovaní pracovníci, ktorí chápu všetky účinky účtovaných finančných nástrojov.
32. Niektoré transakcie je možné po prvotnom uskutočnení zrušiť alebo zmeniť. Uplatňovanie vhodných kontrol v súvislosti so zrušením alebo zmenou môže zmierniť riziká významnej nesprávnosti z dôvodu podvodu alebo chyby. Okrem toho môže mať účtovná jednotka zavedený proces na opätovné potvrdzovanie zrušených alebo zmenených

obchodov.

33. Vo finančných inštitúciách s veľkým objemom obchodovania zvyčajne vedúci zamestnanec preveruje zaknihované denné zisky a straty jednotlivých obchodníkov a hodnotí, či sú primerané vzhľadom na jeho znalosť trhu. Toto preverenie môže manažmentu umožniť určiť, že určité obchody neboli zaznamenané úplne a presne, alebo môže identifikovať podvod konkrétneho obchodníka. Dôležitá je existencia postupov autorizácie transakcií na podporu preverenia nadriadenými.

Ocenenie finančných nástrojov

Požiadavky finančného výkazníctva

34. V mnohých rámcoch pre finančné výkazníctvo sa finančné nástroje, vrátane vložených derivátov, oceňujú v reálnej hodnote na účely vykazovania v súvahe, výpočtu zisku alebo straty a/alebo zverejňovania. Vo všeobecnosti je cieľom ocenenia v reálnej hodnote určenie ceny, za ktorú by sa uskutočnila riadna transakcia medzi účastníkmi trhu k dátumu ocenenia na základe bežných trhových podmienok; to znamená, že nejde o cenu transakcie nútenej likvidácie alebo núteného odpredaja. Pri plnení tohto cieľa sa berú do úvahy všetky relevantné dostupné trhové informácie.
35. K oceňovaniu finančných aktív a finančných záväzkov v reálnej hodnote dochádza pri prvotnom zaúčtovaní transakcií a neskôr, keď dochádza k zmenám hodnoty. Zmeny v ocenení v reálnej hodnote ktoré vznikajú postupom času možno posudzovať rozlične na základe rozličných rámcov pre finančné výkazníctvo. Napr. takéto zmeny možno vykázat vo výkaze ziskov a strát alebo vo výkaze ostatných súhrnných ziskov. Okrem toho, v závislosti od príslušného rámca pre finančné výkazníctvo sa bude musieť celý finančný nástroj alebo len jeho komponent (napr. vložený derivátový nástroj, ak sa vykazuje samostatne) oceniť v reálnej hodnote.
36. Niektoré rámce pre finančné výkazníctvo vytvárajú hierarchiu reálnej hodnoty s cieľom zabezpečiť vyššiu konzistentnosť a porovnateľnosť ocenení v reálnej hodnote a súvisiacich zverejnených údajov. Vstupy možno rozdeliť do rôznych úrovní:
- vstupy úrovne 1 – kótované ceny (neupravené) na aktívnych trhoch pri identických finančných aktívach alebo finančných záväzkoch, ku ktorým má účtovná jednotka prístup k dátumu ocenenia,
 - vstupy úrovne 2 – vstupy iné ako sú kótované ceny zahrnuté v rámci *Úrovne 1*, ktoré sú priamo alebo nepriamo zistiteľné pre finančné aktívum alebo finančný záväzok. Ak má finančné aktívum alebo finančný záväzok špecifikované (zmluvné) obdobie, vstupy *Úrovne 2* musia byť pozorovateľné v podstate pre celé obdobie finančného aktíva alebo finančného záväzku. Vstupy *Úrovne 2* zahŕňajú:
 - kótované ceny podobných finančných aktív alebo finančných záväzkov na aktívnych trhoch,
 - kótované ceny identických alebo podobných finančných aktív alebo finančných záväzkov na trhoch, ktoré nie sú aktívne,
 - vstupy iné ako sú kótované ceny, ktoré sú pozorovateľné pre finančné aktívum alebo finančný záväzok (napr. úrokové sadzby a výnosové krivky pozorovateľné na obvyčajných kótovaných intervaloch, implikované (očakávané) volatility a úverové rozpätia),
 - vstupy, ktoré sú v zásade odvodené alebo podporené z pozorovateľných trhových údajov koreláciou alebo inými spôsobmi (trhom podporené vstupy),

- vstupy úrovne 3 – nepozorovateľné vstupy týkajúce sa finančného aktíva alebo finančného záväzku. Nepozorovateľné vstupy sa používajú na ocenenie v reálnej hodnote v prípade, že neexistujú relevantné pozorovateľné vstupy, čo umožňuje vznik situácií, keď existuje málo trhových aktivít pre finančné aktívum alebo finančný záväzok k dátumu ocenenia, ak vôbec nejaké existujú.

Vo všeobecnosti sa neistota vyplývajúca z ocenenia zvyšuje podľa toho, ako sa finančný nástroj pohybuje z úrovne 1 na úroveň 2, alebo z úrovne 2 na úroveň 3. V rámci úrovne 2 môže existovať široký rozsah neistoty vyplývajúcej z ocenenia, a to v závislosti od pozorovateľnosti vstupov, zložitosti finančného nástroja, jeho ocenenia a iných faktorov.

37. Určité rámce pre finančné výkazníctvo môžu požadovať alebo umožňovať účtovnej jednotke, aby vykonala úpravy vyplývajúce z neistoty pri oceňovaní s cieľom upraviť reálnu hodnotu o riziká, že účastník trhu urobí chybu pri stanovení ceny, aby sa zohľadnili neistoty rizík spojených s cenou alebo s peňažnými tokmi finančného nástroja. Napr.:
 - Úpravy modelu. Niektoré modely môžu mať známu odchýlku alebo výsledok kalibrácie môže poukázať na odchýlku pre ocenenie v reálnej hodnote v súlade s rámcom pre finančné výkazníctvo.
 - Úpravy úverového rizika. Niektoré modely nezohľadňujú úverové riziko, vrátane rizika protistrany alebo vlastného úverového rizika.
 - Úpravy likvidity. Niektoré modely vypočítajú strednú trhovú cenu, aj keď rámec pre finančné výkazníctvo môže požadovať použitie sumy upravenej o likviditu, ako napr. rozpätie ponuky/dopytu. Ďalšia, kritickejšia úprava pripúšťa, že niektoré finančné nástroje nie sú likvidné, čo ovplyvňuje ocenenie.
 - Úpravy iných rizík. Hodnota určená pomocou modelu, ktorý neberie do úvahy všetky ostatné faktory, ktoré účastníci trhu zohľadňujú pri stanovení ceny finančného nástroja, nemusí predstavovať reálnu hodnotu v deň ocenenia, a preto sa musí upraviť samostatne, aby bola v súlade s príslušným rámcom pre finančné výkazníctvo.
 - Úpravy nie sú vhodné, ak upravujú ocenenie finančného nástroja mimo reálnej hodnoty, ktorú definuje príslušný rámec pre finančné výkazníctvo, napr. úpravy z dôvodu opatrnosti.

Pozorovateľné a nepozorovateľné vstupy

38. Ako sa uvádza vyššie, rámce pre finančné výkazníctvo často rozdeľujú vstupy do jednotlivých kategórií podľa stupňa pozorovateľnosti. S poklesom aktivity na trhu pre finančné nástroje a znižovaním pozorovateľnosti vstupov, sa zvyšuje neistota ocenenia. Charakter a spoľahlivosť informácií dostupných na podporu ocenenia finančných nástrojov sa líši v závislosti od pozorovateľnosti vstupov na ich ocenenie, ktoré ovplyvňuje charakter trhu (napr. stupeň aktivity na trhu a či ide o burzovú alebo mimoburzovú transakciu). Preto existuje kontinuita charakteru a spoľahlivosti dôkazov použitých na podporu ocenenia, a keď sa trhy stávajú neaktívne a vstupy menej pozorovateľné, je náročnejšie pre manažment získať informácie na podporu ocenenia.
39. Keď nie sú k dispozícii pozorovateľné vstupy, účtovná jednotka používa nepozorovateľné vstupy (vstupy úrovne 3), ktoré vyjadrujú predpoklad, ktorý použijú účastníci trhu pri stanovení ceny finančného aktíva alebo finančného záväzku, vrátane predpokladov o rizikách. Nepozorovateľné vstupy sa vypracujú pomocou najlepšie dostupných informácií za daných okolností. Pri vypracovaní nepozorovateľných vstupov môže účtovná jednotka začať so svojimi vlastnými údajmi, ktoré sú upravené,

ak primerane dostupné informácie naznačujú, že (a) ostatní účastníci trhu použijú odlišné údaje alebo že (b) účtovná jednotka má niečo charakteristické, čo nie je k dispozícii iným účastníkom trhu (napr. synergia špecifická pre účtovnú jednotku).

Vplyvy neaktívnych trhov

40. Neistota ocenenia sa zvyšuje a ocenenie je komplikovanejšie, keď sa trhy, na ktorých sa s finančnými nástrojmi alebo časťami ich komponentov obchoduje, stávajú neaktívne. Neexistuje jasný bod, v ktorom sa aktívny trh stáva neaktívnym, ale rámec pre finančné výkazníctvo môže poskytnúť v tejto súvislosti usmernenie. Medzi charakteristiky neaktívneho trhu patrí výrazný pokles objemu a stupňa obchodných aktivít, dostupné ceny sa významne odlišujú postupom času alebo medzi účastníkmi trhu, alebo ceny nie sú aktuálne. Posúdenie toho, či je trh neaktívny, vyžaduje uplatnenie úsudku.
41. Keď sú trhy neaktívne, kótované ceny môžu byť zastarané (t. j. neaktuálne), nemusia predstavovať ceny, za ktoré obchodujú účastníci trhu, alebo môžu predstavovať nútené transakcie (napr. keď je predávajúci nútený predat' aktívum, aby splnil regulačné alebo právne požiadavky, musí okamžite odpredať aktívum, aby získal likviditu alebo existuje jediný potenciálny kupujúci z titulu uložených právnych alebo časových obmedzení). Preto sa ocenenie vypracuje na základe vstupov úrovne 2 a úrovne 3. Za takýchto okolností môžu mať účtovné jednotky:
 - Politiku oceňovania, ktorá zahŕňa proces rozhodovania o tom, či sú vstupy úrovne 1 k dispozícii.
 - Poznatky o tom, ako sa vypočítali konkrétne ceny alebo vstupy z externých zdrojov použité ako vstupy pre oceňovacie techniky s cieľom posúdiť ich spoľahlivosť. Napr. cena finančného nástroja stanovená maklérom, s ktorým tento neobchodoval, pravdepodobne nevyjadruje skutočné transakcie s podobným finančným nástrojom. Keď sa trh stáva menej aktívny, cena finančného nástroja stanovená maklérom sa bude spoliehať viac na vlastné oceňovacie techniky určovania cien.
 - Poznatky o tom, ako zhoršujúce sa podnikateľské podmienky ovplyvňujú protistranu, ako aj o tom, či zhoršujúce sa podnikateľské podmienky v účtovných jednotkách podobných protistrane môžu naznačovať, že si protistrana nemusí plniť svoje povinnosti (t. j. riziko neplnenia).
 - Politiky na úpravu neistôt vyplývajúcich z oceňovania. Takéto úpravy zahŕňajú úpravy modelu, úpravy z dôvodu nedostatku likvidity, úpravy úverového rizika a úpravy iných rizík.
 - Kapacitu vypočítať rozsah realistických výsledkov vzhľadom na existujúce neistoty, napr. vykonanie analýzy citlivosti.
 - Politiky na identifikovanie situácií, keď sa vstup pre ocenenie v reálnej hodnote presunie do inej úrovne hierarchie reálnej hodnoty.
42. Mimoriadne ťažkosti môžu nastať vtedy, keď dôjde k vážnemu obmedzeniu alebo dokonca zastaveniu obchodovania s konkrétnymi finančnými nástrojmi. V týchto prípadoch finančné nástroje, ktoré boli predtým ocenené pomocou trhových cien, sa budú musieť oceniť pomocou modelu.

Proces ocenenia manažmentom

43. Techniky, ktoré manažment môže použiť na ocenenie svojich finančných nástrojov môžu zahŕňať pozorovateľné ceny, posledné transakcie a modely, ktoré používajú pozorovateľné alebo nepozorovateľné vstupy. Manažment môže okrem toho použiť:

(a) nezávislý cenový zdroj, ako napr. cenové služby alebo maklérom stanovenú cenu, alebo

(b) oceňovací znalec.

Nezávislé cenové zdroje a oceňovací znalci môžu používať jednu alebo viaceré oceňovacie techniky.

44. V mnohých rámcoch pre finančné výkazníctvo sa najlepší dôkaz reálnej hodnoty finančného nástroja nachádza v transakciách prebiehajúcich na aktívnom trhu (t. j. vstupy úrovne 1). V takýchto prípadoch môže byť ocenenie finančného nástroja relatívne jednoduché. Kótované ceny finančných nástrojov, ktoré sú kótované na burzách alebo obchodované na likvidných mimoburzových trhoch, môžu byť k dispozícii z takých zdrojov, ako napr. finančné publikácie, samotné burzy, alebo nezávislé cenové zdroje. Pri používaní kótovaných cien je dôležité, aby manažment pochopil základ, z ktorého vychádza kótovaná cena, aby sa zabezpečilo, že cena bude vyjadrovať trhové podmienky k dátumu ocenenia. Kótované ceny získané z publikácií alebo búrz môžu poskytovať dostatočné dôkazy reálnej hodnoty vtedy, keď napr.:

(a) Ceny nie sú neaktuálne alebo „zastarané“ (napr. ak cena vychádza z poslednej obchodnej ceny a obchod sa uskutočnil pred určitým časom),

(b) Ceny sú tie ceny, za ktoré by dileri skutočne obchodovali s finančným nástrojom s dostatočnou frekvenciou a objemom.

45. V prípade, že neexistuje aktuálna pozorovateľná trhovú cenu pre finančný nástroj (t. j. vstup úrovne 1), bude nevyhnutné, aby účtovná jednotka získala iné cenové indikátory, ktoré použije v oceňovacej technike pri oceňovaní finančného nástroja.

Cenové indikátory môžu zahŕňať:

- Najnovšie transakcie, vrátane transakcií po dátume účtovnej závierky, s rovnakom nástrojom. Treba zvážiť, či je potrebná úprava o zmeny trhových podmienok medzi dátumom ocenenia a dátumom realizácie transakcie, nakoľko tieto transakcie nemusia byť nevyhnutne indikátorom trhových podmienok, ktoré existovali k dátumu účtovnej závierky. Okrem toho je možné, že transakcia predstavuje nútenú transakciu, a preto nie je indikátorom ceny riadnej obchodnej transakcie.
- Aktuálne alebo najnovšie transakcie s podobnými nástrojmi, často známe ako „proxy oceňovanie“. Bude treba vykonať úpravy ceny náhradného nástroja, aby sa zohľadnili rozdiely medzi úpravami a nástrojom, ktorý sa oceňuje, napr. zohľadniť rozdiely v likvidite alebo úverovom riziku medzi dvoma nástrojmi.
- Indexy pre podobné nástroje. Ako pri transakciách s podobnými nástrojmi, bude potrebné vykonať úpravy na vyjadrenie rozdielu medzi nástrojom, ktorý sa oceňuje a nástrojom/mi, od ktorých bol použitý index odvodený.

46. Predpokladá sa, že manažment zdokumentuje svoje politiky oceňovania a model použitý na ocenenie konkrétneho finančného nástroja, vrátane odôvodnenia použitého/tých modelu/ov, výberu predpokladov v metodike oceňovania a úvahy účtovnej jednotky, či sú potrebné úpravy o neistotu ocenenia.

Modely

47. Na ocenenie finančných nástrojov možno použiť modely vtedy, keď cenu nie je možné pozorovať priamo na trhu. Modely môžu byť jednoduché, ako napr. štandardne používaný vzorec na stanovenie ceny dlhopisu, alebo môžu predstavovať zložité

špecificky vyvinuté softvérové nástroje na ocenenie finančných nástrojov so vstupmi úrovne 3. Mnoho modelov vychádza z výpočtov diskontovaných peňažných tokov.

48. Modely sa skladajú z metodiky, predpokladov a údajov. Metodika popisuje pravidlá a zásady upravujúce vzťah medzi premennými veličinami v ocenení. Predpoklady zahŕňajú odhady neistých premenných, ktoré sa v modeli používajú. Údaje sa môžu skladať z aktuálnych alebo hypotetických informácií o finančnom nástroji alebo iných vstupoch týkajúcich sa finančného nástroja.
49. Záležitosti, ktoré môže účtovná jednotka riešiť pri zavádzaní alebo overovaní modelu použitého na ocenenie finančného nástroja, závisia od okolností a zahŕňajú nasledujúce skutočnosti:
 - či sa model overuje pred použitím, t. j. periodické previerky, aby sa zaistilo, že je model stále vhodný na plánované použitie. Proces overovania zo strany účtovnej jednotky môže zahŕňať zhodnotenie:
 - metodiky teoretickej správnosti a matematickej integrity, vrátane vhodnosti parametrov a citlivostí,
 - konzistencie a úplnosti vstupov modelu z hľadiska trhových cien a či existujú vhodné vstupy, ktoré možno v modeli použiť.
 - či existujú vhodné politiky na kontrolu zmien, postupy a kontroly bezpečnosti v súvislosti s modelom,
 - či sa model včas mení a vhodným spôsobom upravuje o zmeny trhových podmienok,
 - či samostatná a objektívna funkcia pravidelne model kalibruje, preveruje a testuje z hľadiska platnosti. Takýto postup zabezpečí, aby výstup modelu predstavoval objektívne vyjadrenie hodnoty, ktorú by účastníci trhu prisúdili finančnému nástroju,
 - či model maximalizuje použitie relevantných pozorovateľných vstupov a minimalizuje použitie nepozorovateľných vstupov,
 - či sa vykonávajú úpravy výstupu modelu, aby vyjadrili predpoklady, ktoré by účastníci trhu použili za podobných okolností,
 - či je model adekvátne zdokumentovaný, vrátane plánovaných aplikácií a obmedzení modelu, jeho hlavných parametrov, požadovaných údajov, výsledkov akejkoľvek vykonanej overovacej analýzy a akýchkoľvek úprav výstupov modelu.

Príklad bežného finančného nástroja

50. V nasledujúcej časti sa popisuje, akým spôsobom možno uplatniť modely na ocenenie bežného finančného nástroja, ktorý je známy ako cenný papier krytý aktívami.⁹ Keďže cenné papiere kryté aktívami sa často oceňujú na základe vstupov úrovne 2 alebo 3, zvyčajne sa oceňujú pomocou modelov a zahŕňajú:
 - pochopenie druhu cenného papiera – posúdenie (a) podkladovej zábezpeky a (b) podmienky cenného papiera. Podkladová zábezpeka sa používa na odhad načasovania a súm peňažných tokov, ako napr. úrok hypotekárneho úveru alebo

⁹ Cenný papier krytý aktívami je finančný nástroj krytý súborom podkladových aktív (známy ako zábezpeka, ako napr. pohľadávky z kreditných kariet alebo úverov) a určuje hodnotu a príjmy z týchto podkladových aktív.

kreditnej karty a platieb istiny.

- pochopenie podmienok cenného papiera - toto predstavuje zhodnotenie zmluvných práv peňažných tokov, ako je poradie splácania a akékoľvek udalosti porušenia. Poradie splácania, známe aj ako seniorita, znamená podmienky, ktoré vyžadujú, aby niektoré kategórie držiteľov cenných papierov (nadriadený dlh) boli vyplatené skôr ako ostatné (podriadený dlh). Práva každej kategórie držiteľov cenných papierov na peňažné toky, často označované ako finančný vodopád (cash flow „waterfall”) sa spolu s predpokladmi načasovania a výšky peňažných tokov používajú na odvodenie súboru odhadovaných peňažných tokov pre každú kategóriu držiteľov cenných papierov. Očakávané peňažné toky sa následne diskontujú na odvodenie odhadovanej reálnej hodnoty.
51. Peňažné toky cenného papiera krytého aktívami môže ovplyvniť predčasné splatenie podkladovej zábezpeky a potenciálne riziko prípadu nesplnenia a výsledné závažnosti odhadovaných strát. Predpoklady predčasného splatenia, ak nejaké existujú, vychádzajú vo všeobecnosti z porovnania trhových úrokových sadzieb pre podobnú zábezpeku so sadzbami podkladovej zábezpeky cenného papiera. Napr. ak sa znížili trhové úrokové sadzby hypotekárnych úverov, podkladové hypotekárne listy môžu zaznamenať vyššiu sadzbu predčasného splácania, ako sa pôvodne očakávalo. Odhad potenciálneho nesplnenia záväzku a závažnosť straty zahŕňa podrobné zhodnotenie podkladovej zábezpeky a dlžníkov na stanovenie odhadu miery nesplácania. Napr. keď podkladová zábezpeka pozostáva z rezidenčných hypoték, závažnosti strát môžu ovplyvniť odhady ceny nehnuteľností na bývanie viac ako platnosť cenného papiera.

Nezávislé cenové zdroje

52. Účtovné jednotky môžu použiť nezávislé cenové zdroje ceny na účely získania reálnej hodnoty. Zostavenie účtovnej závierky účtovnej jednotky, vrátane ocenenia finančných nástrojov a zostavenia údajov na zverejnenie týkajúcich sa týchto nástrojov vo finančných výkazoch môže vyžadovať kvalifikáciu/odbornosť, ktorú manažment nemá. Účtovné jednotky nemusia vedieť ako vyvinúť vhodné oceňovacie techniky, vrátane modelov, ktoré možno pri ocenení použiť, a môžu využiť nezávislé cenové zdroje, aby dospeli k oceneniu alebo poskytli zverejnenia pre účtovnú závierku. Toto sa môže zvlášť týkať menších účtovných jednotiek alebo účtovných jednotiek, ktoré sa nepodieľajú na veľkom objeme transakcií s finančnými nástrojmi (napr. nefinančné inštitúcie s finančnými oddeleniami „treasury“). Aj keď manažment použil nezávislý cenový zdroj, v konečnom dôsledku zodpovedá za ocenenie.
53. Nezávislé zdroje stanovenia ceny možno použiť aj kvôli objemu transakcií, ktoré treba oceniť v krátkom časovom úseku, čo účtovná jednotka nebude schopná vykonať. To sa často vyskytuje v prípade obchodovaných investičných fondov, ktoré musia určovať čistú hodnotu aktíva každý deň. V iných prípadoch môže mať manažment vlastný proces stanovenia ceny, ale nezávislé zdroje stanovenia ceny používa na podporu svojho vlastného ocenenia.
54. Z jedného alebo viacerých uvedených dôvodov využíva väčšina účtovných jednotiek nezávislé zdroje stanovenia ceny pri oceňovaní cenných papierov, a to buď ako primárny zdroj ocenenia alebo ako zdroj na podporu vlastného ocenenia. Nezávislé zdroje stanovenia ceny možno vo všeobecnosti rozdeliť do týchto kategórií:
- Cenové služby, vrátane cenových služieb, pri ktorých je cena dosiahnutá na základe konsenzu
 - Makléri (obchodníci s cennými papiermi) poskytujúci kótované ceny.

Cenové služby

55. Cenové služby poskytujú ceny a údaje o cene týkajúce sa viacerých finančných nástrojov účtovným jednotkám, ktoré často vykonávajú denné oceňovania veľkého počtu finančných nástrojov. Tieto ocenenia možno vykonať zhromaždením trhových údajov a cien zo širokého okruhu zdrojov, vrátane členov burzy, a v niektorých prípadoch pomocou interných oceňovacích techník s cieľom odvodiť odhadovanú reálnu hodnotu. Cenové služby môžu kombinovať viaceré prístupy stanovenia ceny. Cenové služby sa často používajú ako zdroj cien vychádzajúcich zo vstupov úrovne 2. Cenové služby môžu mať silný vplyv na vývoj cien a ich zákazníci často zahŕňajú široký okruh strán, vrátane investorov na strane kúpy a predaja, funkcií „back office“ a „middle office“, audítorov a iných.
56. Cenové služby často zavádzajú pre zákazníkov formalizovaný proces, na základe ktorého môžu zákazníci vzniesť námietky voči cenám prijatým od cenových služieb. Tieto pripomienkové procesy zvyčajne od zákazníkov vyžadujú, aby poskytli dôkazy na podporu alternatívnej ceny, pričom námietky sa rozdeľujú do kategórií podľa kvality poskytnutých dôkazov. Napr. námietku vychádzajúcu z posledného predaja daného nástroja, o ktorom nebola cenová služba informovaná, možno obhájiť, ale námietku vychádzajúcu z vlastnej oceňovacej techniky zákazníka možno ťažšie podrobne preskúmať. Cenová služba s väčším počtom hlavných účastníkov na strane kúpy aj predaja môže týmto spôsobom ceny neustále opravovať, a tak zabezpečiť, aby plne zohľadňovali informácie dostupné účastníkom trhu.

Cenové služby, pri ktorých je cena dosiahnutá na základe konsenzu

57. Niektoré účtovné jednotky môžu používať cenové údaje od cenových služieb, pri ktorých je cena dosiahnutá na základe konsenzu, ktoré sa líšia od ostatných cenových služieb. Cenové služby, pri ktorých je cena dosiahnutá na základe konsenzu, získavajú cenové informácie od niekoľkých zúčastňujúcich sa účtovných jednotiek (účastníkov). Každý účastník predkladá cenovej službe ceny. Cenová služba považuje tieto ceny za dôverné informácie a každému účastníkovi vráti cenu dosiahnutú na základe konsenzu, ktorá zvyčajne predstavuje aritmetický priemer údajov po ich očistení od neadekvátnych údajov. Pre niektoré trhy, ako sú napr. trhy s exotickými derivátmi, môžu ceny dosiahnuté na základe konsenzu predstavovať najlepšie dostupné údaje. Pri posudzovaní dôveryhodnosti cien dosiahnutých na základe konsenzu sa do úvahy berú viaceré faktory, ako napr.:
 - Či ceny predložené účastníkmi vyjadrujú skutočné transakcie alebo sú to len indikatívne ceny podľa ich vlastných oceňovacích techník.
 - Počet zdrojov, z ktorých boli ceny získané.
 - Kvalita zdrojov použitých cenovou službou, pri ktorej je cena dosiahnutá na základe konsenzu.
 - Či medzi účastníkov patria aj hlavní účastníci trhu.
58. Ceny dosiahnuté na základe konsenzu sú zvyčajne k dispozícii len tým účastníkom, ktorí cenovej službe predložili svoje vlastné ceny. Preto nie všetky účtovné jednotky budú mať priamy prístup k cenám dosiahnutým na základe konsenzu. Keďže účastník nemôže vo všeobecnosti vedieť, ako boli predložené ceny odhadnuté, manažment môže potrebovať okrem informácií, ktoré poskytujú cenové služby, pri ktorých je cena dosiahnutá na základe konsenzu, iné zdroje dôkazov na podporu ich ocenenia. To môže nastať najmä vtedy, ak zdroje poskytujú indikatívne ceny podľa vlastných oceňovacích

technik a manažment nemôže získať informácie o tom, ako svoje ceny takéto zdroje vypočítali.

Makléri poskytujúci kótovanú cenu

59. Nakoľko makléri (obchodníci s cennými papiermi) poskytujú kótované ceny svojim klientom ako vedľajšiu službu, kótované ceny, ktoré poskytujú, sa v mnohých ohľadoch líšia od cien získaných od cenových služieb. Makléri nemusia byť ochotní poskytovať informácie o procese, ktorý použili na stanovenie svojej kótovanej ceny, ale môžu mať prístup k informáciám o transakciách, o ktorých cenové služby nemusia vedieť. Maklérom kótovaná cena môže byť realizovateľná alebo indikatívna. Indikatívne kótované ceny sú najlepším odhadom reálnej hodnoty makléra, pričom realizovateľné kótované ceny dokazujú, že maklére je ochotný uskutočniť transakciu za túto cenu. Indikatívne kótované ceny sú nižšie z titulu nedostatočnej transparentnosti metód, ktoré maklére použil na stanovenie kótovanej ceny. Okrem toho sa prísnosť kontrol maklérom kótovanej ceny bude často líšiť v závislosti od toho, či má maklére rovnaký cenný papier vo svojom portfóliu. Maklérom kótované ceny sa často používajú na cenné papiere so vstupmi úrovne 3 a niekedy môžu predstavovať jediné dostupné externé informácie.

Ďalšie úvahy týkajúce sa nezávislých cenových zdrojov

60. Pochopenie výpočtu ceny určenej cenovými zdrojmi umožní manažmentu rozhodnúť, či sú takéto informácie vhodné na použitie v jeho ocenení vrátane použitia ceny ako vstupu oceňovacej techniky a úrovne vstupu, do ktorej by mal byť cenný papier zaradený na účely zverejnenia. Napr. nezávislé cenové zdroje môžu oceňovať finančné nástroje pomocou vlastných modelov, a preto je dôležité, aby manažment pochopil použitú metodiku, predpoklady a údaje.
61. Ak ocenenie reálnou hodnotou získané od nezávislých cenových zdrojov nevychádza zo súčasných cien aktívneho trhu, manažment bude musieť zhodnotiť, či bolo ocenenie reálnou hodnotou odvodené spôsobom, ktorý je konzistentný s príslušným rámcom pre finančné výkazníctvo. Pochopenie ocenenia reálnou hodnotou manažmentom zahŕňa:
- spôsob určenia reálnej hodnoty — napr. či bolo ocenenie reálnou hodnotou stanovené na základe oceňovacej techniky s cieľom posúdiť, či je konzistentné s cieľom ocenenia reálnou hodnotou,
 - či sú kótované ceny indikatívne ceny, indikatívne rozpätie alebo záväzné ponuky,
 - ako často odhadujú nezávislé cenové zdroje ocenenie reálnou hodnotou — s cieľom posúdiť či reálna hodnota vyjadruje trhové podmienky k dátumu ocenenia.

Poznanie základov, ktoré použili nezávislé cenové služby na určenie svojich kótovaných cien v súvislosti s konkrétnymi finančnými nástrojmi, ktoré vlastní účtovná jednotka, pomôžu manažmentu zhodnotiť relevantnosť a spoľahlivosť tohto dôkazu na podporu jeho ocenení.

62. Je možné, že medzi indikátormi cien z rôznych zdrojov budú existovať rozdiely. Pochopenie spôsobu, akým boli cenové indikátory odvodené a preskúmanie týchto rozdielov pomôže manažmentu podporiť dôkazy použité pri vývoji vlastného ocenenia finančných nástrojov, aby sa posúdilo, či je ocenenie primerané. Jednoduchý výpočet priemeru poskytnutých kótovaných cien bez ďalšieho prieskumu nemusí byť primeraný, lebo jedna cena v stanovenom rozsahu nemusí byť najlepším reprezentantom reálnej hodnoty a nemusí to byť ani priemer. Na posúdenie toho, či je ocenenie finančných nástrojov primerané, môže manažment:

- zvážiť, či skutočné transakcie predstavujú nútené transakcie a nie transakcie medzi ochotnými kupujúcimi a ochotnými predávajúcimi, čo môže znemožniť použitie ceny na účely porovnania,
- analyzovať očakávané peňažné toky nástroja. To by sa mohlo vykonať ako indikátor najrelevantnejších cenových údajov.
- podľa toho, čo je nepozorovateľné, extrapolovať od pozorovaných cien k nepozorovaným cenám (napr. môžu existovať pozorované ceny pre splatnosti maximálne do desiatich rokov, ale desaťročná cenová krivka ako indikátor môže byť dostatočná na extrapoláciu na obdobie dlhšie ako desať rokov). Pozornosť treba venovať tomu, aby sa extrapolácia nevykonala tak mimo pozorovateľnej krivky, že jej prepojenie na pozorovateľné ceny bude príliš slabé, aby sa stala spoľahlivou,
- porovnať ceny v rámci portfólia finančných nástrojov navzájom, aby sa zabezpečilo, že sú konzistentné v rámci podobných finančných nástrojov,
- použiť viac modelov ako jeden na podporu výsledkov jednotlivých modelov a brať ohľad na údaje a predpoklady použité v jednotlivých modeloch, alebo
- zhodnotiť pohyby cien pre súvisiace zabezpečovacie nástroje a zábezpeku.

Pri rozhodovaní v súvislosti s ocenením môže účtovná jednotka posudzovať aj iné faktory, ktoré môžu byť špecifické pre podmienky účtovnej jednotky.

Využitie oceňovacích expertov

63. Manažment môže poveriť ocenením niektorých alebo všetkých svojich cenných papierov oceňovacieho experta z investičnej banky, makléra alebo inú oceňovaciu firmu. Na rozdiel od cenových služieb alebo maklérom kótovaných cien, sú metodika a použité údaje vo všeobecnosti ľahšie dostupné manažmentu vtedy, keď poverí experta vykonaním ocenenia pre manažment. Hoci manažment poveril experta, manažment v konečnom dôsledku stále zodpovedá za použité ocenenie.

Záležitosti súvisiace s finančnými záväzkami

64. Chápanie účinku úverového rizika je dôležitým aspektom pri oceňovaní finančných aktív aj finančných záväzkov. Toto oceňovanie odráža úverovú kvalitu a finančnú silu emitenta a akýchkoľvek poskytovateľov úverovej podpory. V niektorých rámcoch finančného výkazníctva ocenenie finančného záväzku predpokladá, že finančný záväzok sa prevedie na účastníka trhu k dátumu ocenenia. Ak neexistuje pozorovateľná tržová cena finančného záväzku, jeho hodnota sa zvyčajne stanovuje prostredníctvom tej istej metódy, ktorú by použila protistrana na stanovenie hodnoty korešpondujúceho aktíva, pokiaľ neexistujú faktory špecifické pre záväzok (napríklad zlepšenie úverového profilu treťou stranou). Často je ťažké kvantifikovať vlastné úverové riziko¹⁰ účtovnej jednotky.

Vykázanie a zverejnenie informácií o finančných nástrojoch

65. Väčšina rámcov finančného výkazníctva vyžaduje, aby zverejnené informácie v účtovnej závierke umožňovali používateľom účtovnej závierky zmysluplne posúdiť účinky činností účtovnej jednotky v oblasti finančných nástrojov vrátane rizík a neistôt spojených s finančnými nástrojmi.
66. Väčšina rámcov vyžaduje zverejnenie kvantitatívnych a kvalitatívnych informácií

¹⁰ Vlastné úverové riziko je suma zmeny reálnej hodnoty, ktorú nemožno pripísať zmenám tržových podmienok.

(vrátane účtovných pravidiel) súvisiacich s finančnými nástrojmi. Účtovné požiadavky na oceňovanie v reálnej hodnote pri prezentácii a zverejnení účtovnej závierky sú vo väčšine rámcov pre finančné výkazníctvo rozsiahle a zahŕňajú viac ako len ocenenie finančných nástrojov. Napríklad zverejnené kvalitatívne informácie o finančných nástrojoch poskytujú dôležité kontextové informácie o charakteristike finančných nástrojov a ich budúcich peňažných tokoch, ktoré môžu pomôcť pri informovaní investorov o rizikách, ktorým sú vystavené účtovné jednotky.

Kategórie zverejnených informácií

67. Požiadavky na zverejňovanie informácií zahŕňajú:

- (a) kvantitatívne zverejnené informácie, ktoré sú odvodené od súm vykázaných v účtovnej závierke, napríklad kategórie finančných aktív a záväzkov,
- (b) kvantitatívne zverejnené informácie, ktoré si vyžadujú významný úsudok, napríklad analýza citlivosti pre každý typ trhového rizika, ktorému je účtovná jednotka vystavená,
- (c) kvalitatívne zverejnené informácie, napríklad informácie, ktoré opisujú, ako účtovná jednotka riadi a spravuje finančné nástroje, ciele, kontroly, pravidlá a procesy riadenia jednotlivých typov rizík vyplývajúcich z finančných nástrojov a metódy používané na kvantifikáciu rizík.

68. Čím je ocenenie citlivejšie na pohyby konkrétnej premennej, tým je pravdepodobnejšie, že na opísanie neistôt v súvislosti s ocenením budú potrebné zverejnené informácie. Niektoré rámce finančného výkazníctva tiež môžu vyžadovať zverejnenie analýz citlivosti vrátane účinkov zmien v predpokladoch používaných v rámci oceňovacích techník účtovnej jednotky. Napríklad cieľom dodatočných zverejnených informácií vyžadovaných pri finančných nástrojoch oceňovaných v reálnej hodnote, ktoré sú kategorizované ako vstupy úrovne 3 hierarchie reálnej hodnoty, je informovať používateľov účtovnej závierky o účinkoch takéhoto oceňovania v reálnej hodnote, ktoré používa najsubjektívnejšie vstupy.

69. Niektoré rámce finančného výkazníctva vyžadujú zverejňovanie informácií, ktoré používateľom účtovnej závierky umožňujú zhodnotiť povahu a rozsah rizík vyplývajúcich z finančných nástrojov, ktorým je účtovná jednotka vystavená ku dňu zostavenia účtovnej závierky. Tieto zverejnené informácie môžu byť uvedené v poznámkach účtovnej závierky alebo v diskusii a analýze manažmentu vo výročnej správe s krížovým odkazom z auditovanej finančnej závierky. Rozsah zverejnených informácií závisí od miery vystavenia účtovnej jednotky rizikám vyplývajúcim z finančných nástrojov. To zahŕňa kvalitatívne zverejnené informácie o:

- rizikách a ich vzniku vrátane prípadných dôsledkov pre budúcu likviditu účtovnej jednotky a požiadavky na záruky,
- cieľoch, pravidlách a procesoch riadenia rizika a metódach používaných na kvantifikáciu rizík,
- akýchkoľvek zmenách rizika alebo cieľov, pravidiel a procesov riadenia rizika z predchádzajúceho obdobia.

Časť II – Audítorské úvahy v súvislosti s finančnými nástrojmi

70. Niektoré faktory môžu výrazne sťažiť audit finančných nástrojov. Napríklad:

- Pre manažment aj pre audítora môže byť náročné porozumieť povahe finančných nástrojov, tomu, na čo sa používajú, a rizikám, ktorým je vystavená účtovná jednotka.
- Nálada a likvidita na trhu sa môže rýchlo zmeniť a vytvoriť tlak na manažment, aby efektívne riadil riziká.
- Môže byť náročné získať dôkazy podporujúce ocenenie.
- Jednotlivé platby spojené s určitým finančnými nástrojmi môžu byť významné, čo môže zvýšiť riziko odcudzenia aktív.
- Sumy vykázané v účtovnej závierke v súvislosti s finančnými nástrojmi nemusia byť významné, ale môžu existovať závažné riziká spojené s týmito finančnými nástrojmi.
- Niekoľko zamestnancov môže mať významný vplyv na transakcie účtovnej jednotky s finančnými nástrojmi, najmä ak sú ich dohody o odmeňovaní viazané na výnosy z finančných nástrojov, pričom je možné, že na tieto osoby sa budú neprimerane spoliehať iní zamestnanci účtovnej jednotky.

Tieto faktory môžu viesť k zatajeniu rizík a relevantných skutočností, čo môže ovplyvniť posúdenie rizík významnej nesprávnosti audítorom a môžu sa rýchlo objaviť latentné riziká, predovšetkým v nepriaznivých trhových podmienkach.

Profesionálny skepticizmus¹¹

71. Profesionálny skepticizmus je potrebný na kritické posúdenie audítorských dôkazov a audítorovi pomáha zachovávať ostražitosť v súvislosti s možnými náznakmi zaujatosti manažmentu. To zahŕňa spochybňovanie protirečivých audítorských dôkazov a spoľahlivosti dokumentov, odpovedí na otázky a ďalších informácií získaných od manažmentu a od osôb poverených spravovaním. Zahŕňa to tiež ostražitosť v súvislosti s podmienkami, ktoré môžu naznačovať možnú nesprávnosť z dôvodu chyby alebo podvodu a posúdenie dostatočnosti a vhodnosti získaných audítorských dôkazov za daných okolností.
72. Uplatňovanie odborného skepticizmu sa vyžaduje za každých okolností a potreba profesionálneho skepticizmu sa zvyšuje so zložitou finančných nástrojov, napríklad v súvislosti so:
 - zhodnotením, či boli získané dostatočné a vhodné audítorské dôkazy, čo môže byť zvlášť náročné, ak sa používajú modely alebo ak sú trhy neaktívne,
 - zhodnotením úsudkov manažmentu a potenciálnej zaujatosti manažmentu pri uplatňovaní príslušného rámca finančného výkazníctva účtovnej jednotky, najmä výberu techník oceňovania manažmentom, použitia predpokladov pri technikách oceňovania a riešenia okolností, v ktorých sa úsudky audítora a manažmentu líšia,
 - vyvodením záverov na základe získaných audítorských dôkazov, napríklad zhodnotenie primeranosti ocenení vykonaných expertmi manažmentu a zhodnotenie, či sú zverejnené informácie v účtovnej závierke prezentované objektívne.

Úvahy o plánovaní¹²

¹¹ ISA 200, odsek 15

¹² ISA 300 „Plánovanie auditu finančných výkazov“ sa zaoberá zodpovednosťou audítora za naplánovanie auditu finančných výkazov.

73. Pri plánovaní auditu by sa mal audítor zamerať najmä na:

- poznanie požiadaviek na účtovanie a zverejňovanie,
- poznanie finančných nástrojov, ktoré majú vplyv na účtovnú jednotku, ich účelu a rizík,
- určenie, či sú na audit potrebné špecializované zručnosti a vedomosti,
- poznanie a zhodnotenie systému internej kontroly s ohľadom na transakcie účtovnej jednotky s finančnými nástrojmi a informačných systémov, ktoré patria do rozsahu auditu,
- poznanie povahy, úlohy a činností interného auditu,
- poznanie procesu manažmentu na oceňovanie finančných nástrojov vrátane toho, či manažment využil experta alebo organizáciu poskytujúcu služby,
- posúdenie rizika významnej nesprávnosti a reakciu na toto riziko.

Poznanie požiadaviek na účtovanie a zverejňovanie

74. Štandard ISA 540 vyžaduje, aby audítor získal poznanie o požiadavkách príslušného rámca finančného výkazníctva relevantného pre účtovné odhady vrátane súvisiacich zverejnení a akýchkoľvek regulačných požiadaviek.¹³ Požiadavky príslušného rámca finančného výkazníctva na finančné nástroje môžu byť zložité a vyžadovať rozsiahle zverejnenia. Prečítanie tejto vysvetlivky IAPN nie je náhradou úplného poznania všetkých požiadaviek príslušného rámca finančného výkazníctva. Niektoré rámce finančného výkazníctva vyžadujú posúdenie oblastí, ako napríklad:

- účtovanie zabezpečenia („hedge accounting“),
- účtovanie ziskov a strát „prvého dňa“,
- účtovanie a odúčtovanie transakcií s finančnými nástrojmi,
- vlastné úverové riziko,
- prevod a odúčtovanie rizika, predovšetkým ak sa spoločnosť podieľala na vytvorení a zostavení zložitých finančných nástrojov.

Poznanie finančných nástrojov

75. Charakteristika finančných nástrojov môže zastrieť niektoré prvky rizika. Získanie poznania nástrojov, do ktorých účtovná jednotka investovala alebo ktorým je vystavená, vrátane charakteristiky nástrojov pomáha audítorovi identifikovať, či:

- chýbajú alebo sú nepresne zaznamenané dôležité aspekty transakcie,
- sa ocenenie zdá byť vhodné,
- účtovná jednotka pozná a riadi inherentné (prirodzené) riziká nástrojov v plnom rozsahu,
- sú finančné nástroje vhodne klasifikované na krátkodobé a dlhodobé aktíva a záväzky.

76. Príklady záležitostí, ktoré môže audítor zohľadniť pri získavaní poznania o finančných nástrojoch účtovnej jednotky zahŕňajú:

¹³ ISA 540, odsek 8, písm. a)

- ktorým typom finančných nástrojov je účtovná jednotka vystavená,
- na aký účel sa používajú,
- poznanie finančných nástrojov, ich použitia a účtovných požiadaviek zo strany manažmentu, prípadne osôb poverených spravovaním,
- ich presné podmienky a charakteristiku, aby bolo možné úplne poznať ich dôsledky, a najmä v prípade prepojených transakcií celkový vplyv na transakcie s finančnými nástrojmi,
- to, ako zapadajú do celkovej stratégie riadenia rizika účtovnej jednotky.

Zdrojom poznania audítora môže byť získavanie informácií od interného auditu, útvaru riadenia rizika, ak takéto útvary existujú, a diskusie s osobami poverenými spravovaním.

77. V niektorých prípadoch môže zmluva vrátane zmluvy o nefinančnom nástroji obsahovať derivát. Niektoré rámce finančného výkazníctva povoľujú alebo vyžadujú, aby tieto „vložené“ deriváty boli za určitých okolností oddelené od základných zmlúv. Poznanie procesu manažmentu na identifikáciu a účtovanie vložených derivátov audítorovi pomôže porozumieť rizikám, ktorým je vystavená účtovná jednotka.

Použitie osôb so špecializovanými schopnosťami a vedomosťami pri audite¹⁴

78. Kľúčovou úvahou pri audite zahŕňajúcom finančné nástroje, najmä zložité finančné nástroje, je spôsobilosť audítora. Štandard ISA 220¹⁵ vyžaduje, aby bol partner zodpovedný za zákazku presvedčený, že tím pracujúci na zákazke a akíkoľvek experti audítora, ktorí nie sú súčasťou tímu vykonávajúceho zákazku, majú spoločne vhodnú spôsobilosť a schopnosť vykonať audítorskú zákazku v súlade s odbornými štandardmi a príslušnými právnymi a regulačnými požiadavkami a umožniť vydanie audítorskej správy primeranej za daných okolností. Okrem toho príslušné etické požiadavky¹⁶ od audítora vyžadujú, aby určil, či by prijatie zákazky akokoľvek ohrozilo súlad so základnými princípmi vrátane odbornej spôsobilosti a náležitej starostlivosti. Odsek 79 nižšie poskytuje príklady typov záležitostí, ktoré môžu byť relevantné pre úvahy audítora v súvislosti s finančnými nástrojmi.
79. Audit finančných nástrojov si preto môže vyžadovať zapojenie jedného alebo viacerých expertov alebo špecialistov, napríklad v oblastiach uvedených nižšie.
- Poznanie finančných nástrojov používaných účtovnou jednotkou a ich charakteristika vrátane miery zložitosti. Špecializované schopnosti a vedomosti môžu byť potrebné pri kontrole, či všetky aspekty finančného nástroja a súvisiace úvahy boli zachytené v účtovnej závierke a pri zhodnotení, či boli zverejnené primerané informácie v súlade s príslušným rámcom finančného výkazníctva, pokiaľ sa požadovalo zverejnenie rizík.

¹⁴ Ak je táto osoba odborníkom na audit a účtovníctvo, tak sa bez ohľadu na to, či pracuje vo firme alebo externe, považuje za súčasť tímu vykonávajúceho zákazku a podlieha požiadavkám štandardu ISA 220 „Kontrola kvality auditu finančných výkazov“. Ak je táto osoba odborník v oblasti inej ako účtovníctvo alebo audit, táto osoba sa považuje za experta audítora a vzťahujú sa na ňu ustanovenia štandardu ISA 620 „Využitie práce experta nominovaného audítorom“. Štandard ISA 620 uvádza, že rozlíšenie špecializovaných oblastí účtovníctva alebo auditu a odborných znalostí v inej oblasti bude predmetom odborného úsudku, ale poznamenáva, že je možné rozlíšiť odborné znalosti metód účtovania finančných nástrojov (odborné znalosti účtovníctva a auditu) a odborné znalosti komplexných techník oceňovania finančných nástrojov (odborné znalosti v inej oblasti ako účtovníctvo a audit).

¹⁵ ISA 220, odsek 14

¹⁶ *Etický kódex pre účtovných odborníkov* vydaný IESBA, odseky 210.1 a 210.6

- Poznanie príslušného rámca finančného výkazníctva, predovšetkým v prípade oblastí, ktoré sú známe odlišnými interpretáciami alebo tým, že postupy sú nekonzistentné alebo vo vývoji.
 - Poznanie právnych, regulačných a daňových dôsledkov finančných nástrojov vrátane toho, či sú zmluvy vymožitelné účtovnou jednotkou (napríklad preverenie podkladových zmlúv), si môže vyžadovať špecializované schopnosti a vedomosti.
 - Posúdenie prirodzených (inherentných) rizík finančného nástroja.
 - Pomoc tímu vykonávajúcemu zákazku so zhromažďovaním dôkazom na podporu ocenení manažmentu alebo s určením bodového odhadu alebo rozpätia, najmä ak sa reálna hodnota určuje pomocou zložitého modelu, ak sú trhy neaktívne a je ťažké získať údaje a predpoklady, ak sa používajú nepozorovateľné vstupné údaje alebo ak manažment využil experta.
 - Zhodnotenie informačno-technologických kontrol, najmä v účtovných jednotkách s veľkým objemom finančných nástrojov. Informačné technológie v takýchto účtovných jednotkách môžu byť veľmi zložité, napríklad ak sa významné informácie o finančných nástrojoch prenášajú, spracúvajú, uchovávajú alebo sa k nim pristupuje elektronicky. Okrem toho môžu zahŕňať relevantné služby od organizácie poskytujúcej služby.
80. Povaha a použitie jednotlivých typov finančných nástrojov, zložitosť účtovných požiadaviek a trhové podmienky môžu viesť k tomu, že tím pracujúci na zákazke bude musieť konzultovať¹⁷ s ďalšími odborníkmi na účtovníctvo a audit, v rámci firmy alebo mimo nej, s relevantnými odbornými znalosťami a skúsenosťami v oblasti účtovníctva alebo auditu, pričom sa zohľadnia faktory, ako napríklad:
- schopnosti a spôsobilosť tímu vykonávajúceho zákazku vrátane skúseností členov tímu vykonávajúceho zákazku,
 - vlastnosti finančných nástrojov používaných spoločnosťou,
 - identifikácia nezvyčajných okolností alebo rizík zákazky, ako aj potreba odborného úsudku, predovšetkým v súvislosti s významnosťou a významnými rizikami,
 - trhové podmienky.

Poznanie internej kontroly

81. Štandard ISA 315 stanovuje, že audítor je povinný poznať účtovnú jednotku a jej prostredie vrátane jej internej kontroly. Získanie poznania o účtovnej jednotke a jej prostredí vrátane jej internej kontroly je nepretržitý, dynamický proces zhromažďovania, aktualizovania a analyzovania informácií v priebehu auditu. Získané poznanie umožňuje audítorovi identifikovať a posúdiť riziká významnej nesprávnej na úrovni účtovnej závierky a tvrdení, čím poskytuje základ na navrhnutie a uskutočnenie reakcií na posúdené riziká významnej nesprávnej. Objem a rozmanitosť transakcií účtovnej jednotky s finančnými nástrojmi zvyčajne určuje povahu a rozsah kontrol, ktoré môžu existovať v účtovnej jednotke. Poznanie, ako sa finančné nástroje monitorujú a kontrolujú, pomáha audítorovi určiť povahu, načasovanie a rozsah auditorských postupov. Príloha opisuje kontroly, ktoré môžu byť zavedené v účtovnej

¹⁷ ISA 220, odsek 18, písm. b), vyžaduje, aby sa partner zodpovedný za zákazku presvedčil, že členovia tímu zodpovedného za zákazku uskutočnili počas zákazky primeranú konzultáciu v rámci tímu vykonávajúceho zákazku, ako aj medzi tímom vykonávajúcim zákazku a inými osobami na primeranej úrovni vo firme alebo mimo nej.

jednotke, ktorá vykonáva veľký objem transakcií s finančnými nástrojmi.

Poznanie povahy, úlohy a činností interného auditu

82. V mnohých veľkých účtovných jednotkách môže interný audit vykonávať prácu, ktorá manažmentu a osobám poverených spravovaním umožňuje preverovať a hodnotiť kontroly účtovnej jednotky v súvislosti s používaním finančných nástrojov. Interný audit môže pomôcť pri identifikácii rizík významnej nesprávnosti z dôvodu podvodu alebo chyby. Vedomosti a schopnosti, ktoré musí mať interný audit, aby poznal a vykonával postupy na poskytnutie uistenia manažmentu alebo osobám povereným spravovaním o používaní finančných nástrojov účtovnou jednotkou, sa však vo všeobecnosti značne odlišujú od vedomostí a schopností potrebných v iných oblastiach podnikania. To, do akej miery má interný audit vedomosti a schopnosti na pokrytie, a to, ako skutočne pokrýva činnosti účtovnej jednotky v oblasti finančných nástrojov, ako aj spôsobilosť a objektívnosť interného auditu, je relevantnou okolnosťou, kedy externý audítor určuje, či je interný audit relevantný pre celkovú stratégiu auditu a plán auditu.
83. Oblasti, v ktorých môže byť práca odboru interného auditu osobitne relevantná, sú:¹⁸
- vypracovanie všeobecného prehľadu o rozsahu používania finančných nástrojov,
 - zhodnotenie vhodnosti pravidiel a postupov a toho, ako ich manažment dodržiava,
 - zhodnotenie prevádzkovej efektívnosti kontrolných činností v súvislosti s finančnými nástrojmi,
 - zhodnotenie systémov relevantných pre činnosti s finančnými nástrojmi,
 - posúdenie, či sa identifikujú, posudzujú a riadia nové riziká súvisiace s finančnými nástrojmi.

Poznanie metodiky manažmentu na oceňovanie finančných nástrojov

84. Zodpovednosť manažmentu za zostavenie účtovnej závierky zahŕňa uplatnenie požiadaviek príslušného rámca finančného výkazníctva na oceňovanie finančných nástrojov. Štandard ISA 540 vyžaduje, aby audítor získal poznanie o tom, ako manažment robí účtovné odhady, a o údajoch, na ktorých sú účtovné odhady založené.¹⁹ Prístup manažmentu k oceňovaniu zohľadňuje aj výber vhodnej metodiky oceňovania a úroveň dôkazov, ktorých dostupnosť sa očakáva. Na splnenie cieľa ocenenia v reálnej hodnote vypracúva účtovná jednotka metodiku oceňovania na stanovenie reálnej hodnoty finančných nástrojov, ktorá zohľadňuje všetky relevantné trhové informácie, ktoré sú k dispozícii. Dôkladné poznanie oceňovaných finančných nástrojov umožňuje účtovnej jednotke identifikovať a zhodnotiť relevantné dostupné trhové informácie o rovnakých alebo podobných nástrojoch, ktoré by sa mali začleniť do metodiky oceňovania.

Posúdenie rizík významnej nesprávnosti a reakcia na tieto riziká

Všeobecné úvahy v súvislosti s finančnými nástrojmi

85. Štandard ISA 540²⁰ uvádza, že miera neistoty odhadu má vplyv na riziko významnej nesprávnosti účtovných odhadov. Používanie zložitejších finančných nástrojov,

¹⁸ Práca vykonaná odborními ako odbor riadenia rizika, odbor preverenia modelov a kontrola produktu môžu byť tiež relevantná.

¹⁹ ISA 540, odsek 8, písm. c)

²⁰ ISA 540, odsek 2

napríklad takých, ktorých budúce peňažné toky podliehajú vysokej miere neistoty a variability, môže viesť k vyššiemu riziku významnej nesprávnosti, predovšetkým v súvislosti s oceňovaním. Ďalšie skutočnosti ovplyvňujúce riziko významnej nesprávnosti zahŕňajú:

- objem finančných nástrojov, ktorým je účtovná jednotka vystavená,
- podmienky finančného nástroja vrátane toho, či obsahuje iné finančné nástroje,
- povahu finančných nástrojov.

Faktory rizika podvodu²¹

86. Motivácia na podvodné finančné výkazníctvo zo strany zamestnancov môže vzniknúť, ak programy odmeňovania závisia od výnosov z používania finančných nástrojov. Poznanie, ako pravidlá odmeňovania účtovnej jednotky pôsobia na jej toleranciu rizika, a motivácie, ktorú to môže vytvárať pre manažment a obchodníkov, môžu byť dôležité pri posudzovaní rizika podvodu.
87. Náročné podmienky na finančnom trhu môžu viesť k väčšej motivácii manažmentu alebo zamestnancov zapojiť sa do podvodného finančného výkazníctva. Cieľom môže byť ochrana osobných odmien, skrývanie podvodu alebo chyby zamestnancov alebo manažmentu, zabrániť porušeniu regulačných, likvidných alebo úverových limitov alebo zabrániť vykázaniu strát. Napríklad v časoch trhovej nestability môžu vzniknúť neočakávané straty z dôvodu extrémnych fluktuácií trhových cien, nepredpokladaného oslabenia cien aktív, nesprávnych obchodných úsudkov alebo z iných dôvodov. Finančné ťažkosti navyše vytvárajú tlak na manažment, ktorému záleží na platobnej schopnosti podniku.
88. Odcudzenie aktív a podvodné finančné výkazníctvo môže často zahŕňať obídenie kontrol, ktoré zdanlivo fungujú efektívne. Môže to zahŕňať obídenie kontrol údajov, predpokladov a podrobných procesných kontrol, ktoré umožňuje skrytie strát a krádeží. Náročné trhové podmienky môžu napríklad zvýšiť tlak na zatajenie alebo kompenzáciu obchodov v snahe eliminovať straty.

Posúdenie rizika významnej nesprávnosti

89. Posúdenie identifikovaných rizík na úrovni tvrdení audítorom v súlade so štandardom ISA 315 zahŕňa zhodnotenie návrhu a implementácie internej kontroly. Poskytuje základ pre posudzovanie vhodného audítorského prístupu k vytváraniu a vykonávaniu ďalších audítorských postupov v súlade so štandardom ISA 330 vrátane substantívnych postupov a testov kontrol. Na prístup zvolený audítorom má vplyv jeho poznanie internej kontroly relevantnej pre audit vrátane sily kontrolného prostredia a akejkoľvek funkcie riadenia rizika, veľkosti a zložitosti činností účtovnej jednotky a toho, či jeho posúdenie rizík významnej nesprávnosti zahŕňa očakávanie, že kontroly fungujú efektívne.
90. Audítorovo posúdenie rizika významnej nesprávnosti na úrovni tvrdení sa môže zmeniť v priebehu auditu po získaní dodatočných informácií. Zachovanie ostražitosti počas auditu, napríklad pri kontrole záznamov alebo dokumentov, môže audítorovi pomôcť identifikovať dohody alebo iné informácie, ktoré môžu naznačovať existenciu finančných nástrojov, ktoré manažment predtým neidentifikoval alebo nezverejnil audítorovi. Tieto záznamy a dokumenty môžu zahŕňať napríklad:

²¹ Pozri ISA 240 „Zodpovednosť audítora týkajúca sa podvodu pri audite finančných výkazov“, pre požiadavky a usmernenia v súvislosti s faktormi rizika podvodu.

- zápisnice zo zasadnutí osôb poverených spravovaním,
- špecifické faktúry od odborných poradcov účtovnej jednotky a korešpondenciu s nimi.

Faktory na zváženie pri určovaní, či a do akej miery je potrebné testovať prevádzkovú efektívnosť kontrol

- Očakávanie, že kontroly fungujú efektívne, môže byť bežnejšie pri finančnej inštitúcii s osvedčenými kontrolami, a preto môže byť testovanie kontrol efektívnym prostriedkom na získanie audítorských dôkazov. Ak má účtovná jednotka odbor realizácie obchodov, samotné substantívne testy nemusia poskytnúť dostatočné a vhodné audítorské dôkazy z dôvodu objemu zmlúv a používania rôznych systémov. Samotné testy kontrol však nebudú dostatočné, pretože štandard ISA 330 od audítora vyžaduje, aby vytvoril a vykonal substantívne postupy pre každú významnú kategóriu transakcií, zostatok účtu a zverejnenú informáciu.²²
- Účtovné jednotky s veľkým objemom obchodovania a používania finančných nástrojov môžu mať prepracovanejšie kontroly a efektívnejší odbor riadenia rizika, a preto je pravdepodobnejšie, že audítor otestuje kontroly pri získavaní audítorských dôkazov o:
 - výskyte, úplnosti, presnosti a uskutočnení transakcií,
 - existencii, právach a povinnostiach a úplnosti zostatkov účtov.
- V účtovných jednotkách s relatívne malým počtom transakcií s finančnými nástrojmi:
 - manažment a osoby poverené spravovaním môžu mať len obmedzené poznatky o finančných nástrojoch a o tom, aký majú vplyv na podnikanie,
 - účtovná jednotka môže mať len niekoľko typov nástrojov, ktoré na seba pôsobia len málo alebo vôbec,
 - existencia komplexného kontrolného prostredia je nepravdepodobná (napríklad kontroly opísané v prílohe nemusia byť zavedené v účtovnej jednotke),
 - manažment môže na ocenenie svojich nástrojov použiť cenové informácie z oceňovacích zdrojov tretích strán,
 - kontroly používania cenových informácií z oceňovacích zdrojov tretích strán môžu byť menej prepracované.
- Ak účtovná jednotka uskutočňuje relatívne malý počet transakcií s finančnými nástrojmi, audítor môže relatívne ľahko získať poznanie o cieľoch používania finančných nástrojov účtovnej jednotky a o charakteristike týchto nástrojov. Za týchto okolností je pravdepodobné, že veľa audítorských dôkazov bude substantívnej povahy, takže audítor môže vykonať väčšinu audítorskej práce ku koncu roka a potvrdenia tretích strán pravdepodobne poskytnú dôkazy o úplnosti, presnosti a existencii transakcií.
- Pri rozhodovaní o povahe, načasovaní a rozsahu testovania kontrol môže audítor zohľadniť faktory, ako napríklad:
 - povaha, frekvencia a objem transakcií s finančnými nástrojmi,
 - sila kontrol vrátane toho, či kontroly vhodne reagujú na riziká spojené s objemom transakcií s finančnými nástrojmi účtovnej jednotky, a toho, či existuje rámec

²² ISA 330, odsek 18

správy a riadenia činností účtovnej jednotky v súvislosti s finančnými nástrojmi,

- význam jednotlivých kontrol pre celkové ciele kontroly a kontrolné procesy zavedené v účtovnej jednotke vrátane prepracovanosti informačných systémov na podporu transakcií s finančnými nástrojmi,
- monitorovanie kontrol a identifikovaných nedostatkov kontrolných postupov,
- záležitosti, ktorými sa majú kontroly zaoberať, napríklad, kontroly súvisiace s uplatňovaním úsudkov v porovnaní s kontrolami podporných údajov; je pravdepodobné, že substantívne testy sú efektívnejšie ako spoliehanie sa na kontroly súvisiace s uplatňovaním úsudku,
- spôsobilosť osôb zapojených do kontrolných činností, napríklad to, či má účtovná jednotka aj v období náporu dostatočné kapacity a schopnosti na určenie a overenie ocenenia finančných nástrojov, ktorým je vystavená,
- frekvencia vykonávania týchto kontrolných činností,
- cieľová miera presnosti kontrol,
- dôkazy o vykonaní kontrolných činností,
- načasovanie kľúčových transakcií s finančnými nástrojmi, napríklad to, či sa uskutočnia tesne pred koncom obdobia.

Substantívne postupy

96. Vytvorenie substantívnych postupov zahŕňa posúdenie faktorov uvedených nižšie.

- Používanie analytických postupov²³ – zatiaľ čo analytické postupy vykonávané audítorom môžu byť efektívne ako postupy posudzovania rizika a poskytnúť audítorovi informácie o podnikaní účtovnej jednotky, môžu byť menej efektívne ako substantívne postupy, ak sa vykonajú samostatne. Dôvodom je zložité vzájomné pôsobenie faktorov oceňovania, ktoré často zastiera nezvyčajné trendy, ktoré sa môžu objaviť.
- Nezvyčajné transakcie – mnohé finančné transakcie sú dohodnuté zmluvy medzi účtovnou jednotkou a jej protistranou (často sa označujú ako „mimoburzové“). Pokiaľ transakcie s finančnými nástrojmi nie sú bežné a nepatria medzi zvyčajné činnosti účtovnej jednotky, najefektívnejším prostriedkom na dosiahnutie plánovaných cieľov auditu môže byť substantívny auditorský prístup. V prípadoch, keď sa transakcie s finančnými nástrojmi neuskutočňujú bežne, zohľadňujú reakcie audítora na posudzované riziko, vrátane vytvorenia a vykonania auditorských postupov, možný nedostatok skúseností účtovnej jednotky v tejto oblasti.
- Dostupnosť dôkazov – ak napríklad účtovná jednotka používa oceňovací zdroj tretích strán, nemusí mať k dispozícii dôkazy o relevantných tvrdeniach v účtovnej závierke.
- Postupy vykonané v iných oblastiach auditu – postupy vykonané v iných oblastiach účtovnej závierky môžu poskytnúť dôkazy o úplnosti transakcií s finančnými

²³

ISA 315 (revidované znenie), odsek 6, písm. b), vyžaduje, aby audítor uplatnil analytické postupy ako postupy posúdenia rizika na pomoc pri posudzovaní rizík významnej nesprávnosti s cieľom poskytnúť základ na navrhnutie a realizáciu reakcií na posúdené riziká. Štandard ISA 520 „Analytické postupy“, odsek 6, vyžaduje, aby audítor použil analytické postupy pri formulácii celkového záveru o účtovnej závierke. Analytické postupy sa môžu uplatniť aj v iných fázach auditu.

nástrojmi. Tieto postupy môžu zahŕňať testy následných prijatých a uhradených platieb a vyhľadávanie nezaznamenaných záväzkov.

- Výber položiek na testovanie – v niektorých prípadoch pozostáva portfólio finančných nástrojov z nástrojov s rôznou mierou zložitosti a rizika. V takých prípadoch môže byť užitočný výber vzoriek na základe úsudku.
97. Napríklad v prípade cenného papiera zaisteného aktívom môže audítor pri reakcii na riziká významnej nesprávnosti vyplývajúce z tohto cenného papiera zvážiť vykonanie niektorých z týchto audítorských postupov:
- preskúmanie zmluvnej dokumentácie s cieľom oboznámiť sa s podmienkami cenného papiera, podkladovou zábezpekou a právach jednotlivých kategórií držiteľov cenného papiera,
 - získavanie informácií o procese manažmentu na odhadovanie peňažných tokov,
 - zhodnotenie primeranosti predpokladov, ako sú sadzby za predčasné splatenie, sadzby za nesplácanie a miera stratovosti,
 - získanie poznania o metóde určovania finančného vodopádu (cash flow waterfall),
 - porovnanie výsledkov ocenenia v reálnej hodnote s ocenením iných cenných papierov s podobnou podkladovou zábezpekou a podobnými podmienkami,
 - prepočítanie výpočtov.

Testy s dvojakým účelom

98. Hoci sa účel testu kontrol líši od účelu testu detailov, môže byť efektívne vykonať oba testy súčasne, napríklad:
- vykonanie testu kontrol a testu detailov na rovnakej transakcii (napríklad testovanie, či bola dodržaná podpísaná zmluva a či boli podrobnosti o finančnom nástroji vhodne zachytené v súhrnnom výkaze,
 - testovanie kontrol pri testovaní procesu vykonávania oceňovacích odhadov manažmentu.

Načasovanie audítorských postupov²⁴

99. Po posúdení rizík spojených s finančnými nástrojmi tím pracujúci na zákazke stanoví načasovanie plánovaných testov kontrol a substantívnych audítorských postupov. Načasovanie plánovaných audítorských postupov závisí od viacerých faktorov vrátane frekvencie vykonávania kontroly, významnosti kontrolovanej činnosti a súvisiaceho rizika významnej nesprávnosti.
100. Hoci je potrebné vykonať väčšinu audítorských postupov súvisiacich s oceňovaním a prezentáciou ku koncu obdobia, audítorské postupy súvisiace s inými tvrdeniami, ako napríklad úplnosť a existencia, je možné užitočne testovať v priebežnom období. Napríklad testy kontrol je možné vykonať v priebežnom období, pokiaľ ide o bežnejšie kontroly, ako napríklad kontroly informačných technológií a oprávnení na nové produkty. Tiež môže byť efektívne testovať prevádzkovú efektívnosť kontrol schválenia nového produktu zhromaždením dôkazov o vhodnej úrovni schválenia nového finančného nástroja manažmentom v priebežnom období.

²⁴ Odseky 11 – 12 a 22 – 23 štandardu ISA 330 stanovujú požiadavky na vykonávanie audítorských postupov v priebežnom období a vysvetľujú, možné spôsoby použitia audítorských dôkazov.

101. Audítori môžu vykonať niektoré testy modelov k priebežnému dátumu, napríklad porovnať výstupy modelu s trhovými transakciami. Ďalším možným priebežným postupom pri nástrojoch s pozorovateľnými vstupmi je testovanie primeranosti oceňovacích informácií poskytovaných oceňovacím zdrojom tretích strán.
102. Oblasti s významnejším úsudkom sa často testujú tesne pred koncom obdobia alebo ku koncu obdobia, pretože:
 - ocenenia sa môžu za krátky čas významne zmeniť, takže je ťažké porovnať a odsúhlasiť priebežné zostatky s porovnateľnými informáciami ku dňu súvahy,
 - účtovná jednotka môže uskutočniť väčší objem transakcií s finančnými nástrojmi medzi priebežným obdobím a koncom roka,
 - ručné zápisy do denníka sa môžu vykonať až po skončení účtovného obdobia,
 - nezvyčajné alebo významné transakcie sa môžu uskutočniť koncom účtovného obdobia.

Postupy súvisiace s úplnosťou, presnosťou, existenciou, vznikom práv a povinností

103. Mnohé audítorské postupy sa môžu použiť na overenie viacerých tvrdení. Napríklad postupy na overenie existencie zostatku účtu na konci obdobia tiež overia existenciu kategórie transakcií a môžu pomôcť pri určení ich riadneho uskutočnenia. Dôvodom je to, že finančné nástroje vznikajú na základe zmlúv a overením presnosti zaznamenania transakcie môže audítor overiť aj jej existenciu a získať dôkazy na podporu jej existencie a zároveň tvrdení o právach a povinnostiach, ako aj potvrdiť, že transakcie sú zaznamenané v správnom účtovnom období.
104. Postupy, ktoré môžu poskytnúť audítorské dôkazy na podporu tvrdení o úplnosti, presnosti a existencii, zahŕňajú záležitosti uvedené nižšie.
 - Externé potvrdenie²⁵ bankových účtov, obchodov a výkazov správcu cenných papierov. Možno to urobiť priamym potvrdením od protistrany (vrátane použitia bankových potvrdení), pričom odpoveď sa zašle priamo audítorovi. Tieto informácie tiež možno získať zo systémov protistrany prostredníctvom údajového informačného kanála. V tomto prípade môže audítor pri hodnotení spoľahlivosti dôkazov z potvrdenia uvažovať o kontrolách proti manipulácii počítačových systémov, prostredníctvom ktorých sa prenášajú informácie. Ak audítor nedostane potvrdenia, môže získať dôkazy preverením zmlúv a testovaním relevantných kontrol. Externé potvrdenia však často neposkytujú primerané audítorské dôkazy o tvrdeniach v súvislosti s oceňovaním, ale môžu pomôcť pri identifikácii vedľajších dohôd.
 - Preverenie odsúhlasení výkazov alebo údajových informačných kanálov od správcov cenných papierov s vlastnými záznamami účtovnej jednotky. To si môže vyžadovať zhodnotenie kontrol informačných technológií spojených s automatickými procesmi odsúhlasovania a zhodnotenie toho, či položky odsúhlasenia sú riadne pochopené a vyriešené.
 - Preverenie zápisov v denníku a kontrol zaznamenávania týchto zápisov. Môže to pomôcť napríklad pri:

²⁵ ISA 505 *Externé potvrdenia* sa zaoberá používaním externých potvrdzujúcich procesov na získanie audítorských dôkazov v súlade s požiadavkami štandardov ISA 330 a ISA 500 *Audítorské dôkazy*. Pozri aj upozornenie Staff Audit Practice Alert, *Emerging Practice Issues Regarding the Use of External Confirmations in an Audit of Financial Statements*, vydané v novembri 2009.

- určovaní, či zápisy urobili zamestnanci, ktorí na to nemajú oprávnenie,
 - identifikácii nezvyčajných alebo nesprávnych zápisov v denníku ku koncu obdobia, ktoré môžu byť relevantné pre riziko podvodu.
- Preskúmanie jednotlivých zmlúv a preverenie podpornej dokumentácie transakcií účtovnej jednotky s finančnými nástrojmi vrátane účtovných záznamov, čím sa overí existencia práv a povinností. Audítor môže napríklad preskúmať jednotlivé zmluvy súvisiace s finančnými nástrojmi a preveriť podpornú dokumentáciu vrátane účtovných zápisov urobených pri prvotnom zaznamenaní a následne preveriť aj účtovné zápisy na účely oceňovania. To umožní audátorovi zhodnotiť, či prirodzená (inherentná) komplexnosť transakcie bola identifikovaná v plnom rozsahu a zohľadnená v účtovníctve. Právne dohody a ich súvisiace riziká musia posúdiť osoby s vhodnými odbornými znalosťami, aby sa zaistila existencia práv.
 - Testovanie kontrol, napríklad opätovným vykonaním kontrol.
 - Preverenie systémov správy sťažností účtovnej jednotky. Nezaznamenané transakcie môžu viesť k neschopnosti účtovnej jednotky vykonať peňažnú platbu protistrane, čo môže odhaliť preverenie prijatých sťažností.
 - Preverenie rámcových dohôd o započítaní s cieľom identifikovať nezaznamenané nástroje.
105. Tieto postupy sú mimoriadne dôležité pri určitých finančných nástrojoch, ako sú deriváty alebo záruky. Dôvodom je to, že prvotná investícia do týchto nástrojov nemusí byť veľká, a preto môže byť ťažké identifikovať ich existenciu. Napríklad vložené deriváty sú často zahrnuté v zmluvách o nefinančných nástrojoch, ktoré nemusia byť zahrnuté do postupov potvrdzovania.

Oceňovanie finančných nástrojov

Požiadavky finančného výkazníctva

106. Objektívna prezentácia rámcov pre finančné výkazníctvo často využíva hierarchie reálnych hodnôt, napr. tých, ktoré sa používajú v štandardoch IFRS a U.S. GAAP. To zvyčajne znamená, že objem a podrobnosti požadovaného zverejnenia sa zvyšujú s tým, ako sa zvyšuje neistota v dôsledku ocenenia.
107. Audítor môže považovať za užitočné získať poznanie o tom, ako finančné nástroje súvisia s hierarchiou reálnej hodnoty. Zvyčajne sa riziko významnej nesprávnosti a úroveň audítorských postupov, ktoré sa majú uplatňovať, zvyšujú úmerne so zvyšovaním úrovne neistoty ocenenia. Použitie vstupov úrovne 3 niektorých vstupov úrovne 2 z hierarchie reálnej hodnoty môže byť užitočným usmernením pre úroveň neistoty v dôsledku ocenenia. Vstupy úrovne 2 sa líšia od jednoducho získaných vstupov a vstupov, ktoré sú bližšie vstupom úrovne 3. Audítor hodnotí dostupné dôkazy a chápe hierarchiu reálnej hodnoty aj riadenie rizika, ktoré majú vplyv na kategorizáciu finančných nástrojov zo strany manažmentu v hierarchii reálnej hodnoty.
108. Podľa ISA 540²⁶ audítor posudzuje politiky a metodiku oceňovania účtovnej jednotky v prípade údajov a predpokladov použitých v metodike ocenenia. V mnohých prípadoch príslušný rámec pre finančné výkazníctvo nestanovuje metodiku oceňovania. V takom prípade záležitosti, ktoré môžu byť relevantné pre audítora, aby pochopil ocenenie finančných nástrojov vykonané manažmentom, zahŕňajú napr.:

²⁶ ISA 540, odsek 8, písm. c)

- či má manažment oficiálnu politiku oceňovania a ak áno, či oceňovacia technika použitá na ocenenie finančného nástroja je vhodne zdokumentovaná v súlade s touto politikou,
- ktoré modely môžu spôsobiť najväčšie riziko významnej nesprávnosti,
- ako posudzuje manažment zložitosť ocenenia finančného nástroja pri výbere konkrétnej oceňovacej techniky,
- či existuje väčšie riziko významnej nesprávnosti, nakoľko má manažment interne zostavený model, ktorý sa má použiť na ocenenie finančných nástrojov odlišujúci sa od oceňovacej techniky, ktorá sa obvyčajne používa na ocenenie daného finančného nástroja,
- či manažment využil nezávislé cenové služby,
- či osoby, ktoré sa podieľajú na vypracovaní a uplatňovaní oceňovacej techniky majú na to vhodné kvalifikačné predpoklady a odbornosť a či bol využitý expert na riadenie, a
- či existujú indikátory toho, že manažment nepriaznivo ovplyvňuje výber oceňovacej techniky, ktorá sa má použiť.

Posúdenie rizika významnej nesprávnosti spojenej s oceňovaním

109. Pri hodnotení toho, či sú oceňovacie techniky používané účtovnou jednotkou vhodné z hľadiska okolností, a či sú zavedené kontroly oceňovacích techník, môže medzi faktory, ktoré audítor posudzuje, patriť:
- či oceňovacie techniky bežne používajú iní účastníci trhu a či bolo v minulosti preukázané, že poskytujú spoľahlivý odhad cien získaných z trhových transakcií,
 - či oceňovacie techniky fungujú tak, ako majú a či neexistujú chyby pri ich navrhovaní najmä v extrémnych podmienkach, a či boli objektívne validované. Indikátory chýb zahŕňajú nekonzistentné pohyby v porovnaní s porovnateľnými hodnotami („benchmarks“),
 - či oceňovacie techniky zohľadňujú inherentné riziká finančného nástroja, ktorý je predmetom oceňovania, vrátane bonity protistrany, a vlastného úverového rizika v prípade oceňovacích techník používaných na oceňovanie finančných záväzkov,
 - ako sú oceňovacie techniky kalibrované na trh, vrátane citlivosti oceňovacích techník na zmeny premenných veličín,
 - či sa trhové premenné veličiny a predpoklady konzistentne používajú a či nové podmienky oprávňujú zmenu oceňovacích techník, použitých premenných veličín alebo predpokladov,
 - či analýzy citlivosti naznačujú, že sa ocenenia závažne zmenia len pri malých alebo miernych zmenách predpokladov,
 - organizačná štruktúra, ako napr. existencia interného oddelenia zodpovedného za zostavovanie modelov na oceňovanie určitých nástrojov, najmä v prípade, ak obsahujú vstupy úrovne 3. Napr. útvar zostavovania modelov, ktorý asistuje pri transakciách stanovenia ceny je menej objektívny ako útvar, ktorý je funkčne aj organizačne oddelený od front officu,
 - kompetencia a objektivita osôb zodpovedných za vypracovanie a uplatňovanie

oceňovacích techník vrátane skúseností manažmentu súvisiacich s konkrétnymi modelmi, ktoré môžu byť novo zostavené.

Audítor (alebo expert nominovaný audítorom) môže nezávisle vypracovať jednu alebo viac oceňovacích techník, aby mohol porovnať výstupy modelu/ov s oceňovacími technikami, ktoré použil manažment.

Závažné riziká

110. Proces posudzovania rizík audítora môže viesť audítora k identifikovaniu jedného alebo viacerých závažných rizík súvisiacich s oceňovaním finančných nástrojov, v prípade, že existuje ktorákoľvek z týchto okolností:
 - vysoká neistota pri oceňovaní spojená s ocenením finančných nástrojov (napr. tých s nepozorovateľnými vstupmi)²⁷,
 - absencia dostatočných dôkazov podporujúcich ocenenie finančných nástrojov, ktoré vykonal manažment,
 - nedostatočné poznanie finančných nástrojov zo strany manažmentu alebo nedostatok odbornosti potrebnej na riadne ocenenie takýchto nástrojov, vrátane schopnosti rozhodnúť sa, či sú potrebné úpravy ocenenia,
 - nedostatok poznania manažmentu zložitých požiadaviek uvedených v príslušnom rámci pre finančné výkazníctvo súvisiacich s oceňovaním a zverejňovaním finančných nástrojov a neschopnosť manažmentu urobiť úsudky potrebné na riadne uplatnenie týchto požiadaviek,
 - závažnosť úprav ocenenia vykonaných vo výstupoch oceňovacích techník, keď príslušný rámec pre finančné výkazníctvo požaduje alebo umožňuje takéto úpravy.
111. V prípade účtovných odhadov, ktoré majú za následok vznik závažných rizík, okrem ostatných substantívnych postupov vykonaných s cieľom splniť požiadavky ISA 330, štandard ISA 540²⁸ požaduje od audítora zhodnotiť:
 - (a) ako manažment zvážil alternatívne predpoklady alebo výsledky a prečo ich odmietol, alebo ako inak manažment vyriešil neistotu odhadu pri stanovovaní účtovného odhadu,
 - (b) či sú významné predpoklady použité manažmentom primerané,
 - (c) úmysel a schopnosť manažmentu realizovať konkrétne opatrenia, ak je to relevantné pre primeranosť významných predpokladov použitých manažmentom alebo pre vhodnú aplikáciu príslušného rámca pre finančné výkazníctvo.
112. Ak sa trhy stanú neaktívne, zmena okolností môže viesť k prechodu od ocenenia trhovou cenou k oceneniu modelom, alebo to môže viesť k zmene jedného konkrétneho modelu na iný model. Reagovanie na zmeny trhových podmienok môže byť náročné, ak manažment nemá zavedené politiky predtým, ako tieto zmeny nastanú. Manažment nemusí mať potrebnú odbornosť na bezodkladné zostavenie modelu, resp. na výber oceňovacej techniky, ktorá môže byť vhodná vzhľadom na okolnosti. Aj keď sa oceňovacie techniky používajú konzistentne, je potrebné, aby manažment preskúmal pokračujúcu vhodnosť oceňovacích techník a predpokladov použitých pri oceňovaní

²⁷ Ak audítor rozhodne, že vysoká neistota odhadu týkajúca sa ocenenia zložitých finančných nástrojov spôsobuje závažné riziko, podľa ISA 540 je audítor povinný vykonať substantívne postupy a zhodnotiť adekvátnosť zverejnenia neistoty vyplývajúcej zo stanovenia odhadu. Pozri ISA 540, odseky 11, 15 a 20.

²⁸ ISA 540, odsek 15, písm. a) až (b)

finančných nástrojov. Okrem toho oceňovacie techniky mohli byť vybrané v čase, keď primerané trhové informácie boli k dispozícii, ale nemusia zabezpečiť primerané ocenenia v časoch neočakávaného stresu.

113. Sklon manažmentu k zaujatosti, či už úmyselný alebo neúmyselný, sa zvyšuje so subjektivitou ocenenia a so stupňom neistoty vyplývajúcej z ocenenia. Napr. manažment môže mať tendenciu ignorovať pozorovateľné trhové predpoklady alebo údaje, a namiesto nich používa svoj vlastný interne vypracovaný model, ak model prináša priaznivejšie výsledky. Dokonca aj bez podvodného zámeru môže existovať prirodzené pokušenie ovplyvňovať úsudky v prospech najpriaznivejšieho konečného výsledku, čo môže byť široké spektrum namiesto jedného bodu v spektre, ktorý by sa mohol považovať za najkonzistentnejší z hľadiska príslušného rámca pre finančné výkazníctvo. Zmeny oceňovacej techniky medzi obdobiami bez uvedenia jasného a vhodného dôvodu tejto zmeny môžu byť indikátorom zaujatosti manažmentu. Hoci určitá forma zaujatosti manažmentu je prirodzená pri subjektívnych rozhodnutiach týkajúcich sa ocenenia finančných nástrojov, ak existuje úmysel zavádzať, zaujatosť manažmentu je vo svojej podstate zámerná.

Stanovenie audítorského prístupu

114. Pri testovaní spôsobu, akým manažment oceňuje finančný nástroj a reaguje na posudzované riziká významnej nesprávnosti v súlade s ISA 540²⁹, vykonáva audítor jeden alebo viaceré z týchto postupov, pričom berie do úvahy charakter účtovných odhadov:

- (a) testuje spôsob, akým manažment vykonal účtovný odhad a údaje, z ktorých účtovný odhad vychádza (vrátane oceňovacích techník, ktoré účtovná jednotka použila vo svojich oceneniach),
- (b) testuje prevádzkovú efektívnosť kontrol týkajúcich sa spôsobu, akým manažment stanovil účtovný odhad spolu s vhodnými substantívnymi postupmi,
- (c) vypracuje bodový odhad alebo rozpätie na zhodnotenie bodového odhadu manažmentu,
- (d) rozhodne, či udalosti, ktoré nastali do dátumu správy audítora, poskytujú audítorské dôkazy o účtovnom odhade.

Mnohí audítori pokladajú kombináciu testovania spôsobu, akým manažment ocenil finančný nástroj a údajov, z ktorých ocenenie vychádza a testovanie prevádzkovej efektívnosti kontrol, za účinný a efektívny audítorský prístup. Hoci následné udalosti môžu poskytovať nejaké dôkazy o ocenení finančných nástrojov, iné faktory treba vziať do úvahy, aby sa vyriešili akékoľvek zmeny trhových podmienok po dátume súvahy.³⁰ Ak audítor nemôže testovať spôsob, akým manažment dospel k odhadu, môže sa rozhodnúť, že vypracuje vlastný bodový odhad alebo rozpätie.

115. Ako sa uvádza v časti I, pri stanovení odhadu reálnej hodnoty finančných nástrojov môže manažment:
- využiť informácie z nezávislých cenových zdrojov,
 - zhromaždiť údaje na vypracovanie svojho vlastného odhadu pomocou rôznych techník vrátane modelov,
 - poveriť experta vypracovaním odhadu.

²⁹ ISA 540, odseky 12 až 14

³⁰ Odseky A 63 až 66 v ISA 540 uvádzajú príklady niektorých faktorov, ktoré môžu byť relevantné.

Manažment môže často použiť kombináciu týchto prístupov. Manažment môže mať napr. vlastný proces stanovenia ceny, ale používa nezávislé cenové zdroje, aby podporil/potvrdil svoje vlastné hodnoty.

Audítorské úvahy audítora v prípade, že manažment využíva nezávislý cenový zdroj

116. Manažment môže využiť pri oceňovaní finančných nástrojov účtovnej jednotky nezávislý cenový zdroj, ako napr. cenovú službu alebo makléra. Poznanie toho, ako manažment používa tieto informácie a ako cenová služba funguje, pomáhajú audítorovi pri rozhodovaní o charaktere a potrebnom rozsahu audítorských postupov.
117. Tieto záležitosti môžu byť relevantné v prípade, že manažment používa nezávislé cenové zdroje:
 - *Druh nezávislého cenového zdroja* – niektoré nezávislé cenové zdroje zverejňujú viac informácií o svojom procese. Cenová služba napr. často poskytuje informácie o svojej metodike, predpokladoch a údajoch použitých pri ocenení finančných nástrojov na úrovni triedy aktív. Naopak, makléri zvyčajne neposkytujú žiadne informácie alebo poskytujú len obmedzené informácie o vstupoch a predpokladoch použitých pri vypracovaní kótovanej ceny.
 - *Charakter použitých vstupov a zložitost' oceňovacej techniky* – spoľahlivosť cien z nezávislých cenových zdrojov sa líši v závislosti od pozorovateľnosti vstupov (a na základe toho od úrovne vstupov v hierarchii reálnej hodnoty) a zložitosti metodiky na ocenenie špecifického cenného papiera alebo triedy aktív. Napr. spoľahlivosť ceny majetkovej účasti aktívne obchodovanej na likvidnom trhu je vyššia ako spoľahlivosť ceny podnikového dlhopisu obchodovaného na likvidnom trhu, na ktorom sa v deň ocenenia neobchodovalo, ale jeho cena je spoľahlivejšia ako cena cenného papiera krytého aktívami, ktorý je ocenený pomocou modelu diskontovaných peňažných tokov.
 - *Reputácia a skúsenosti nezávislého cenového zdroja* – nezávislý cenový zdroj môže mať napr. skúsenosti s určitým druhom finančného nástroja a byť pre to uznávaný, ale nemusí mať podobné skúsenosti s inými druhmi finančných nástrojov. Predchádzajúce skúsenosti audítora s nezávislým cenovým zdrojom môžu byť tiež relevantné v tejto súvislosti.
 - *Objektívnosť nezávislého cenového zdroja* – ak napr. cena, ktorú manažment získal, pochádza od protistrany, akou je maklére predávajúci finančný nástroj účtovnej jednotke, alebo subjekt s blízkym vzťahom k účtovnej jednotke, ktorá je predmetom auditu, cena nemusí byť spoľahlivá.
 - *Kontroly účtovnej jednotky v oblasti využívania nezávislých cenových zdrojov* – ako úroveň, na ktorej má manažment zavedené kontroly na posúdenie spoľahlivosti informácií od nezávislých cenových zdrojov, ovplyvňuje ocenenie reálnou hodnotou. Napr. manažment môže mať zavedené kontroly týkajúce sa :
 - previerky a schvaľovania použitia nezávislého cenového zdroja, vrátane úvahy o reputácii, skúsenosti a objektívnosti nezávislého cenového zdroja.
 - určovania úplnosti, relevantnosti a presnosti cien a údajov týkajúcich sa stanovenia ceny.
 - *Kontroly nezávislého cenového zdroja* – kontroly a procesy týkajúce sa ocenení jednotlivých tried aktív, ktoré sú predmetom záujmu audítora. Nezávislý cenový zdroj môže mať napr. silné kontroly v súvislosti s vývojom cien, vrátane použitia

oficiálneho (formalizovaného) procesu pre zákazníkov, na strane kúpy aj predaja, aby mohli vzniesť námietky voči cenám prijatým od nezávislého cenového zdroja, keď sú podporené vhodnými dôkazmi, čo môže nezávislému cenovému zdroju umožniť neustále opravovať ceny tak, aby plne zohľadnili informácie dostupné účastníkom trhu.

118. Možné prístupy zhromažďovania dôkazov o informáciách od nezávislých cenových zdrojov môžu zahŕňať:

- V prípade vstupov úrovne 1 porovnanie informácií od nezávislých cenových zdrojov s pozorovateľnými trhovými cenami.
- Previerku informácií na zverejnenie, ktoré poskytnú nezávislé cenové zdroje o svojich kontrolách a procesoch, oceňovacích technikách, vstupoch a predpokladoch.
- Testovanie kontrol zavedených manažmentom na posúdenie spoľahlivosti informácií od nezávislých cenových zdrojov.
- Vykonanie postupov v nezávislom cenovom zdroji s cieľom poznať a testovať kontroly a procesy, oceňovacie techniky, vstupy a predpoklady použité na klasifikáciu aktív alebo špecifické finančné nástroje, ktoré sú predmetom záujmu.
- Zhodnotenie, či ceny získané od nezávislých cenových zdrojov sú primerané v súvislosti s cenami od iných, odhadu účtovnej jednotky alebo vlastného odhadu audítora.
- Zhodnotenie primeranosti oceňovacích techník, predpokladov a vstupov.
- Vypracovanie bodového odhadu alebo rozpätia pre niektoré finančné nástroje ocenené nezávislým cenovým zdrojom a zhodnotenie, či sú výsledky vzájomne v primeranom rozpätí.
- Získanie správy audítora poskytujúceho služby, ktorá obsahuje kontroly týkajúce sa validácie cien.³¹

119. Získanie cien z viacnásobných nezávislých cenových zdrojov môže zároveň poskytnúť užitočné informácie o neistote vyplývajúcej z ocenenia. Široké rozpätie cien môže indikovať vyššiu neistotu vyplývajúcu z ocenenia, ako aj to, že finančný nástroj je citlivý na malé zmeny v údajoch a predpokladoch. Úzke rozpätie môže indikovať menšiu neistotu vyplývajúcu z ocenenia, ako aj to, že finančný nástroj je menej citlivý na zmeny v údajoch a predpokladoch. Hoci môže byť získanie cien viacerých zdrojov užitočné, pri posudzovaní finančných nástrojov, ktoré majú vstupy úrovne 2 alebo 3 v hierarchii reálnej hodnoty, a to najmä pri cenách od viacnásobných zdrojov, je nepravdepodobné, že poskytnú samy o sebe vhodné audítorské dôkazy. Príčiny sú tieto:

- (a) to, čo sa zdá byť viacnásobnými zdrojmi cenových informácií môže využívať rovnaký podkladový cenový zdroj,
- (b) pochopenie vstupov používaných nezávislou cenovou službou pri stanovení ceny môže byť nevyhnutné na účely kategorizácie finančného nástroja v hierarchii reálnej hodnoty.

³¹ Niektoré cenové služby môžu poskytovať užívateľom svojich údajov správy na vysvetlenie kontrol cenových údajov, táto správa predstavuje správu zostavenú v súlade s Medzinárodným štandardom pre zákazky na uisťovacie služby (ISAE) 3402 „Správy o uistení ku kontrolám v organizácii poskytujúcej služby“. Manažment môže požadovať a audítor môže zvážiť získanie takejto správy na to, aby pochopili ako, boli cenové údaje zostavené a či sa možno spoliehať na kontroly v cenovej službe.

120. V niektorých situáciách nemusí audítor pochopiť proces používaný na vytvorenie ceny, vrátane akýchkoľvek kontrol týkajúcich sa procesu spoľahlivosti stanovenia ceny a nemusí mať prístup k modelu, vrátane predpokladov a iných použitých vstupov. V takýchto prípadoch sa môže audítor rozhodnúť, že vypracuje bodový odhad alebo rozpätie, aby mohol zhodnotiť bodový odhad manažmentu v reakcii na posudzované riziko.

Audítorské úvahy v prípade, že manažment stanovuje odhad reálnej hodnoty pomocou modelu

121. Podľa odseku 13(b) ISA 540 je audítor povinný v prípade testovania procesu stanovenia účtovného odhadu vedením zhodnotiť, či použitá oceňovacia metóda je za daných okolností vhodná a predpoklady použité vedením primerané z hľadiska cieľov, ktoré pre oceňovanie stanovuje príslušný rámec pre finančné výkazníctvo.
122. Bez ohľadu na to, či manažment použil nezávislý cenový zdroj alebo vykonáva svoje vlastné ocenenie, na ocenenie finančných nástrojov sa často používajú modely, a to najmä pri používaní vstupov úrovne 2 a 3 hierarchie reálnej hodnoty. Pri určovaní charakteru, načasovania a rozsahu audítorských postupov na modeloch môže audítor posudzovať metodiku, predpoklady a údaje použité v modeli. Pri posudzovaní zložitejších finančných nástrojov, ako napr. tých, ktoré používajú vstupy úrovne 3, je užitočným zdrojom audítorských dôkazov testovanie vstupov všetkých troch úrovní. Ak je však model jednoduchý a súčasne všeobecne uznávaný, ako napr. výpočty cien dlhopisov, audítorské dôkazy získané zo zamerania sa na predpoklady a údaje použité v modeli môžu byť užitočnejším zdrojom dôkazov.
123. Testovanie modelu možno vykonať dvoma hlavnými spôsobmi:
- audítor môže testovať model manažmentu tak, že posúdi vhodnosť modelu použitého manažmentom, primeranosť použitých predpokladov a údajov a matematickú presnosť, alebo
 - audítor môže vypracovať svoj vlastný odhad a porovnať svoje ocenenie s ocenením účtovnej jednotky.
124. V prípade, že je ocenenie finančných nástrojov založené na nepozorovateľných vstupoch (t. j. vstupy úrovne 3), skutočnosti, ktoré môže audítor vziať do úvahy, zahŕňajú napr. to, ako manažment podloží:
- identifikovanie a charakteristiky účastníkov trhu relevantných pre finančný nástroj,
 - ako sú nepozorovateľné vstupy definované pri prvotnom vykázaní,
 - úpravy vlastných predpokladov, ktoré manažment vykonal, aby zohľadnil svoj pohľad na predpoklady, ktoré by použili účastníci trhu,
 - či zapracoval najlepšie vstupné informácie dostupné za daných okolností,
 - ako predpoklady manažmentu berú do úvahy porovnateľné transakcie, kde je to možné,
 - analýzu citlivosti modelov, keď sa používajú nepozorovateľné vstupy a či došlo k úpravám s cieľom riešiť neistotu vyplývajúcu z ocenenia.
125. Okrem toho poznatky audítora o odvetví, trendoch na trhu, poznanie ocenení iných účtovných jednotiek (pri zohľadnení dôveryhodnosti informácií) a iné relevantné cenové ukazovatele oboznamujú audítora pri testovaní ocenení a úvahe, či je ocenenie vôbec primerané. Ak sa ocenenie konzistentne ukazuje ako príliš agresívne alebo konzervatívne, môže to byť indikátorom možnej zaujatosti manažmentu.

126. V prípade nedostatku pozorovateľných externých dôkazov je zvlášť dôležité, aby osoby poverené spravovaním pochopili subjektivitu ocenení, ktoré manažment vykonal a dôkazy, ktoré sa získali na podporu týchto ocenení. V takýchto prípadoch môže byť pre audítora potrebné, aby zhodnotil, či boli vykonaná dôkladná kontrola a posúdenie záležitostí, vrátane akejkoľvek dokumentácie, na všetkých vhodných úrovniach manažmentu účtovnej jednotky, vrátane osôb poverených spravovaním.
127. Keď sú trhy neaktívne alebo premiestnené, alebo vstupy sú nepozorovateľné, ocenenie manažmentu môže byť založené viac na úsudkoch a teda menej overiteľné, a preto aj menej spoľahlivé. Za takýchto okolností môže audítor testovať model kombinovaním testovacích kontrol vykonávaných účtovnou jednotkou, zhodnotením návrhu a fungovania modelu, testovaním predpokladov a údajov použitých v modeli a porovnať jeho výstup s bodovým odhadom alebo rozpätím vypracovaným audítorom alebo s inými nezávislými oceňovacími technikami.³²
128. Je pravdepodobné, že pri testovaní vstupov použitých v oceňovacej metodike účtovnej jednotky,³³ napr. keď sú takéto vstupy rozdelené podľa hierarchie reálnej hodnoty, audítor získa aj dôkazy na podporu zverejnení požadovaných podľa príslušného rámca pre finančné výkazníctvo. Napr. substantívne postupy audítora na zhodnotenie toho, či sú vstupy použité v oceňovacej technike účtovnej jednotky (t. j. vstupy úrovne 1, úrovne 2 a úrovne 3) vhodné a či zhodnotenie testov analýzy citlivosti účtovnej jednotky bude relevantné, aby audítor zhodnotil, či zverejnenia zabezpečujú objektívne zobrazenie skutočností.

Zhodnotenie primeranosti predpokladov použitých manažmentom

129. Predpoklad použitý v modeli možno považovať za významný, ak by primeraná odchýlka v predpoklade významne ovplyvnila ocenenie finančného nástroja.³⁴ Manažment mohol vziať do úvahy aj alternatívne predpoklady alebo výsledky vykonaním analýzy citlivosti. Rozsah subjektivity spojený s predpokladmi ovplyvňuje stupeň neistoty vyplývajúcej z ocenenia a môže viesť audítora k záveru, že existuje závažné riziko, napr. v prípade vstupov úrovne 3.
130. Audítorské postupy na testovanie predpokladov použitých manažmentom, vrátane predpokladov použitých ako vstupy pre modely, môže predstavovať zhodnotenie:
- či a ako manažment zapracoval trhové vstupy do vývoja predpokladov, keďže vo všeobecnosti sa uprednostňuje snaha maximálne využiť relevantné pozorovateľné vstupy a minimalizovať použitie nepozorovateľných vstupov,
 - či sú predpoklady konzistentné s pozorovateľnými podmienkami na trhu, charakteristikami finančného aktíva alebo finančného záväzku,
 - či sú zdroje predpokladov účastníka trhu relevantné a spoľahlivé, akým spôsobom manažment vyberá predpoklady na použitie v prípade, že existujú viaceré rôzne trhové predpoklady,
 - či analýza citlivosti naznačuje, že by sa ocenenia významne zmenili v dôsledku

³² ISA 540, odsek 13, písm. d) popisuje požiadavky v prípade, že audítor zostavuje rozpätie na zhodnotenie bodového odhadu manažmentu. Oceňovacie techniky, ktoré vypracovali nezávislé strany, a ktoré audítor použil, možno za určitých okolností považovať za prácu experta nominovaného audítorom a sú predmetom požiadaviek stanovených v ISA 620.

³³ Pozri, napr. odsek 15 v ISA 540 kde sa uvádzajú požiadavky vzťahujúce sa na audítorovo zhodnotenie predpokladu manažmentu v súvislosti s závažnými rizikami.

³⁴ Pozri ISA 540, odsek A107.

malých alebo miernych zmien v predpokladoch.

V súvislosti s ďalšími úvahami týkajúcimi sa zhodnotenia predpokladov použitých manažmentom pozri odseky A77 až A83 štandardu ISA 540.

131. Audítora úvaha v súvislosti s úsudkami o budúcnosti vychádza z informácií dostupných v čase, keď sa úsudok vykonal. Následné udalosti môžu viesť k výsledkom, ktoré nezodpovedajú úsudkom, ktoré boli v čase ich vzniku primerané.
132. V niektorých prípadoch možno diskontnú sadzbu použitú na výpočet súčasnej hodnoty upraviť s cieľom zohľadniť neistoty vyplývajúce z ocenenia namiesto úpravy každého predpokladu. V takýchto prípadoch sa môžu postupy audítora zamerať na diskontnú sadzbu a pozrieť sa na porovnateľný obchod s podobným cenným papierom a porovnať použité diskontné sadzby alebo zostaviť nezávislý model na výpočet diskontnej sadzby a porovnať ho s modelom, ktorý použil manažment.

Audítorské úvahy v prípade, že účtovná jednotka využíva experta povereného manažmentom

133. Ako sa uvádza v časti I, manažment môže poveriť ocenením niektorých alebo všetkých cenných papierov oceňovacieho experta. Za takýchto expertov sa považujú makléri, investiční bankári, cenové služby, ktoré tiež poskytujú oceňovacie služby experta, alebo iné špecializované oceňovacie firmy.
134. Odsek 8 štandardu ISA 500 obsahuje požiadavky, ktoré musí audítor splniť pri hodnotení dôkazov získaných od experta povereného manažmentom. Rozsah audítorských postupov vo vzťahu k expertovi povereného manažmentom a prácam takého experta závisí od významnosti práce experta na účely audítora. Zhodnotenie vhodnosti práce experta povereného manažmentom pomáha audítorovi pri posudzovaní, či ceny alebo ocenenia predložené expertom povereným manažmentom poskytujú dostatočné a vhodné audítorské dôkazy na podporu ocenení. Postupy, ktoré môže audítor vykonať, zahŕňajú:
 - zhodnotenie kompetencie, schopností a objektívnosti experta povereného manažmentom, napr.: jeho vzťah s účtovnou jednotkou; jeho reputácia a postavenie na trhu, jeho skúsenosti s konkrétnymi druhmi nástrojov, poznanie príslušného rámca pre finančné výkazníctvo vzťahujúceho sa na ocenenie,
 - získanie poznatkov o práci experta povereného manažmentom, napr. posúdenie vhodnosti použitej/ých oceňovacej/ích techniky/ík a hlavné trhové premenné veličiny a predpoklady použité v oceňovacej technike/ách,
 - zhodnotenie vhodnosti práce daného experta ako audítorských dôkazov. V tejto súvislosti sa dôraz kladie na vhodnosť práce experta na úrovni jednotlivého finančného nástroja. Môže byť vhodné, aby sa pre vzorku príslušných nástrojov odhad vypracoval nezávisle (pozri odseky 136 až 137 o stanovení bodového odhadu alebo rozpätia) pomocou rôznych údajov a predpokladov a následne sa porovnal s odhadom daného experta, ktorého poveril manažment,
 - ďalšie postupy môžu zahŕňať:
 - modelovanie rôznych predpokladov na odvodenie predpokladov v inom modeli a následne posúdiť primeranosť týchto odvodených predpokladov,
 - porovnanie bodových odhadov manažmentu s bodovými odhadmi audítora s cieľom určiť, či sú odhady manažmentu konzistentne vyššie alebo nižšie.
135. Expert poverený manažmentom môže stanoviť alebo identifikovať predpoklady s cieľom poskytnúť manažmentu asistenciu pri oceňovaní finančných nástrojov. Takéto

predpoklady, ktoré používa manažment, sa stávajú predpokladmi manažmentu, pričom audítor ich musí posúdiť rovnakým spôsobom ako ostatné predpoklady manažmentu.

Stanovenie bodového odhadu alebo rozpätia

136. Audítor môže vypracovať oceňovaciu techniku a upraviť vstupy a predpoklady použité v oceňovacej technike, aby stanovil rozpätie, ktoré sa použije v hodnotení primeranosti ocenenia manažmentu. Odseky 106 až 135 tejto vysvetlivky IAPN môžu audítorovi pomôcť stanoviť bodový odhad alebo rozpätie. V súlade s ISA 540,³⁵ ak audítor používa predpoklady alebo metodiky, ktoré sa líšia od predpokladov a metodík použitých manažmentom, audítor musí získať dostatočné poznatky o predpokladoch a metodikách manažmentu, aby rozpätie stanovené audítorom zohľadnilo príslušné premenné veličiny a umožnilo zhodnotiť akékoľvek významné rozdiely ocenenia manažmentu. Audítor môže považovať za užitočné využitie práce experta nominovaného audítorom na zhodnotenie primeranosti ocenenia vykonaného manažmentom.
137. V niektorých prípadoch môže audítor dospieť k záveru, že z jeho pokusov pochopiť predpoklady alebo metodiku manažmentu nemožno získať dostatočné dôkazy, napr. keď nezávislý cenový zdroj používa interne zostavené modely a softvér, a neumožní audítorovi prístup k relevantným informáciám. V takých prípadoch audítor nie je schopný získať dostatočné a vhodné audítorské dôkazy o ocenení, ak nemôže vykonať ďalšie postupy, aby mohol reagovať na riziká významnej nesprávnej hodnoty, ako je stanovenie bodového odhadu alebo rozpätia na zhodnotenie bodového odhadu manažmentu.³⁶ ISA 705³⁷ popisuje dôsledky neschopnosti audítora získať dostatočné a vhodné audítorské dôkazy.

Vykázanie a zverejnenie finančných nástrojov

138. Medzi zodpovednosti manažmentu patrí zostavenie účtovnej závierky v súlade s príslušným rámcom pre finančné výkazníctvo.³⁸ Rámce pre finančné výkazníctvo často vyžadujú zverejnenie informácií vo finančných výkazoch, ktoré umožňujú používateľom účtovnej závierky vykonať zmysluplné posúdenie vplyvov činností účtovnej jednotky s finančnými nástrojmi, vrátane rizík a neistôt spojených s týmito finančnými nástrojmi. Význam zverejnení v súvislosti so základom oceňovania sa zvyšuje s neistotou vyplývajúcou z ocenenia finančných nástrojov a zároveň ho ovplyvňuje úroveň hierarchie reálnej hodnoty.
139. Vo vyhlásení, že účtovná závierka je zostavená v súlade s príslušným rámcom pre finančné výkazníctvo, manažment implicitne alebo explicitne poskytuje tvrdenia týkajúce sa vykázania a zverejnenia rôznych prvkov účtovnej závierky a súvisiacich zverejnení. Tvrdenia o vykázaní a zverejnení obsahujú:
- (a) vznik, práva a povinnosti – zverejnené udalosti, transakcie a iné skutočnosti, ktoré vznikli a týkajú sa účtovnej jednotky,
 - (b) úplnosť – všetky zverejnenia, ktoré by mali byť uvedené v účtovnej závierke, boli uvedené,
 - (c) klasifikácia a zrozumiteľnosť – finančné informácie sú vhodne vykázané a popísané, zverejnenia sú jasne vyjadrené,
 - (d) správnosť a ocenenie – finančné a iné informácie sú zverejnené verne a vo

³⁵ ISA 540, odsek 13, písm. c)

³⁶ ISA 540, odsek 13, písm. d)

³⁷ ISA 705 (revidované znenie) „Modifikácie názoru v správe nezávislého audítora“

³⁸ Pozri odseky 4 a A2 v ISA 200.

vhodných sumách.

Audítorské postupy týkajúce sa auditu zverejnených údajov sú navrhnuté v úvahe o týchto tvrdeniach.

Postupy týkajúce sa vykázania a zverejnenia finančných nástrojov

140. V súvislosti s vykázaním a zverejnením finančných nástrojov medzi mimoriadne dôležité oblasti patria:

- Rámce pre finančné výkazníctvo vo všeobecnosti požadujú dodatočné zverejnenia týkajúce sa odhadov a súvisiacich rizík a neistôt s cieľom doplniť a vysvetliť majetok, pasíva, výnosy a náklady. Audítora sa bude musieť zamerať na zverejnenia týkajúce sa rizík a analýzy citlivosti. Informácie, ktoré audítora získa počas postupov posudzovania rizík a testovania kontrolných činností, môžu poskytnúť dôkazy, ktoré umožnia audítora dospieť k záveru, či sú zverejnenia v účtovnej závierke v súlade s príslušným rámcom pre finančné výkazníctvo, ako sú napr.:
 - ciele a stratégie účtovnej jednotky v súvislosti s používaním finančných nástrojov, vrátane uvedených účtovných politík účtovnej jednotky,
 - kontrolný rámec účtovnej jednotky pre riadenie rizík spojených s finančnými nástrojmi,
 - riziká a neistoty súvisiace s finančnými nástrojmi.
- Informácie môžu pochádzať zo systémov mimo tradičných systémov finančného výkazníctva. Príklady postupov, ktoré sa audítora môže rozhodnúť vykonať v reakcii na posudzované riziká súvisiace so zverejneniami, zahŕňajú testovanie:
 - procesov použitých na odvodenie zverejnených informácií,
 - prevádzkovej efektívnosti kontrol údajov použitých pri zostavení zverejnení.
- V súvislosti s významným rizikom finančných nástrojov,³⁹ aj keď sú zverejnenia v súlade s príslušným rámcom pre finančné výkazníctvo, audítora môže dospieť k záveru, že zverejnenie odhadu neistoty je neadekvátne vzhľadom na skutočné okolnosti a fakty, a preto účtovná závierka nepredstavuje verné zobrazenie. Štandard ISA 705 poskytuje usmernenie o dôsledkoch na názor audítora v prípade, že audítora je presvedčený, že zverejnenia v účtovnej závierke sú neadekvátne alebo zvädzajúce.
- Audítora môžu okrem toho posudzovať, či sú zverejnenia úplné a zrozumiteľné, napr. v účtovnej závierke (alebo priložených správach) môžu byť uvedené všetky relevantné informácie, ale nemusia byť dostatočne zjednotené, aby umožnili používateľovi účtovnej závierky získať poznatky o finančnej situácii, alebo nemusia zahŕňať dostatok kvalitatívnych zverejnení, ktoré by boli v kontexte so sumami vykázanými v účtovnej závierke. Napr. aj keď účtovná jednotka uviedla zverejnenia týkajúce sa analýzy citlivosti, zverejnené údaje nemusia plne popisovať riziká a neistoty, ktoré môžu mať za následok zmenu ocenenia, možné dopady na úverové finančné ukazovatele, požiadavky zábezpeky a likviditu účtovnej jednotky. ISA 260⁴⁰ obsahuje požiadavky a návod na komunikáciu s osobami poverenými spravovaním, vrátane názorov audítora na významné kvalitatívne aspekty

³⁹ Podľa ISA 540, odsek 20, je audítora povinný vykonať ďalšie postupy pri zverejneniach súvisiacich s účtovnými odhadmi spôsobujúcimi závažné riziká a posúdiť adekvátnosť zverejnenia neistoty odhadu v účtovnej závierke v súlade s príslušným rámcom pre finančné výkazníctvo.

⁴⁰ ISA 260 (revidované znenie) „Komunikácia s osobami poverenými spravovaním“

účtovných postupov účtovnej jednotky, vrátane účtovných politík, účtovných odhadov a zverejnení v účtovnej závierke.

141. Úvaha o vhodnosti vykázania, napr. krátkodobej a dlhodobej klasifikácie pri substantívnom testovaní finančných nástrojov je relevantná pre zhodnotenie prezentácie a zverejnenia zo strany a audítora.

Iné relevantné úvahy pri audite

Písomné vyhlásenia

142. Podľa ISA 540 je audítor povinný získať od vedenia, a ak je to vhodné, osôb poverených spravovaním, písomné vyhlásenia o tom, či sú presvedčení, že významné predpoklady použité pri stanovení účtovných odhadov sú primerané.⁴¹ ISA 580⁴² ukladá audátorovi povinnosť vyžiadať si ďalšie písomné vyhlásenia, ak audítor rozhodne, že nad rámec týchto vyžiadanych písomných vyhlásení je nevyhnutné získať jedno či viac písomných vyhlásení, aby podporil iné audítorské dôkazy relevantné pre účtovnú závierku alebo pre jedno alebo viac špecifických tvrdení v účtovnej závierke. V závislosti od objemu a stupňa zložitosti činností finančného nástroja môžu písomné vyhlásenia na podporu iných získaných audítorských dôkazov o finančnom nástroji zahŕňať:

- ciele manažmentu v súvislosti s finančnými nástrojmi, napr. či ich možno použiť na zabezpečenie („hedging“), riadenie aktív a pasív alebo na investičné účely,
- vyhlásenia o vhodnosti vykázania v účtovnej závierke, napr. zaúčtovanie transakcií s finančnými nástrojmi ako predaj alebo ako transakcie financovania,
- vyhlásenia o zverejneniach týkajúcich sa finančných nástrojov v účtovnej závierke, ako napr. že:
 - záznamy vyjadrujú všetky transakcie s finančnými nástrojmi,
 - boli identifikované všetky vložené derivátové nástroje,
- či boli všetky transakcie uskutočnené na princípe nezávislých vzťahov a za trhové ceny,
- podmienky transakcií,
- vhodnosť ocenenia finančných nástrojov,
- či existujú vedľajšie zmluvy spojené s akýmkoľvek finančnými nástrojmi,
- či účtovná jednotka uzatvorila akékoľvek písomné opcie,
- úmysel a schopnosť manažmentu uskutočniť určité kroky,⁴³
- či následné udalosti vyžadujú úpravu ocenenia a zverejnení uvedených v účtovnej závierke.

Komunikácia s osobami poverenými spravovaním a s inými osobami

143. Vzhľadom na neistoty spojené s ocenením finančných nástrojov sa možné účinky

⁴¹ ISA 540, odsek 22. V odseku 4 ISA 580 „Písomné vyhlásenia“ sa uvádza, že písomné vyhlásenia od manažmentu samy o sebe neposkytujú dostatočné a vhodné audítorské dôkazy o skutočnostiach, ktorými sa zaoberajú. Ak audítor nemôže iným spôsobom získať vhodné audítorské dôkazy, môže to predstavovať obmedzenie v rozsahu auditu, čo môže mať dôsledky na audítorskú správu. (pozri ISA 705 (revidované znenie) „Modifikácie názoru v správe nezávislého audítora“).

⁴² ISA 580, odsek 13

⁴³ ISA 540, odsek A80 uvádza príklady postupov, ktoré môžu byť vhodné vzhľadom na okolnosti.

akýchkoľvek závažných rizík na účtovnú závierku pravdepodobne stanú predmetom záujmu spravovania. Audítor môže informovať o charaktere a dôsledkoch významných predpokladov použitých pri ocenení reálnou hodnotou, o stupni subjektivity použitom pri stanovení predpokladov a o pomernej významnosti položiek, ktoré sú predmetom oceňovania, na účtovnú závierku ako celok. Navyše, potreba vhodných kontrol záväzkov uzatvoriť zmluvy o finančných nástrojoch a následných procesov oceňovania môžu vyvolať potrebu komunikovať s osobami poverenými spravovaním.

144. Štandard ISA 260 sa zaoberá zodpovednosťou audítora komunikovať s osobami poverenými spravovaním pri audite účtovnej závierky. V súvislosti s finančnými nástrojmi môžu skutočnosti, ktoré sa majú komunikovať osobám povereným spravovaním, zahŕňať:

- nedostatočné poznatky manažmentu o charaktere a rozsahu činností finančných nástrojov alebo o rizikách spojených s týmito činnosťami,
- závažné nedostatky v návrhu alebo fungovaní systémov internej kontroly alebo riadenia rizík súvisiacich s činnosťami finančných nástrojov účtovnej jednotky, ktoré audítor identifikoval počas auditu⁴⁴,
- významné problémy, ktoré sa vyskytli pri získavaní dostatočných a vhodných audítorských dôkazov súvisiacich s ocenením vykonaným manažmentom alebo expertom povereným manažmentom, napr. keď manažment nemôže získať informácie a poznatky o metodike oceňovania, predpokladoch a údajoch použitých expertmi, ktorých poveril manažment, a expert poverený manažmentom neposkytne audítorovi takéto informácie,
- významné rozdiely v úsudkoch audítora a manažmentu alebo experta povereného manažmentom v súvislosti s ocenením,
- možné vplyvy závažných rizík a angažovaností na účtovnú závierku účtovnej jednotky, ktoré sa musia vykázat' v účtovnej závierke, vrátane neistoty vyplývajúcej z ocenenia súvisiacej s finančným nástrojom,
- názory audítora na vhodný výber účtovných politík a na vykázanie transakcií s finančnými nástrojmi v účtovnej závierke,
- názory audítora na kvalitatívne aspekty účtovných postupov účtovnej jednotky a finančné výkazníctvo pre finančné nástroje, alebo
- nedostatok komplexných a jasne stanovených zásad pre nákup, predaj a držbu finančných nástrojov, vrátane prevádzkových kontrol, postupov na zaúčtovanie finančných nástrojov ako zabezpečení a monitorovania angažovaností.

Vhodné načasovanie komunikácie sa môže líšiť v závislosti od podmienok zákazky. Vhodné je však oznámiť významné ťažkosti, ktoré sa vyskytli počas auditu okamžite, ako je to možné, ak osoby poverené spravovaním môžu pomôcť audítorovi prekonať ťažkosti alebo ak je pravdepodobné, že budú viesť k modifikovanému názoru.

Komunikácia s regulátormi a ostatnými

⁴⁴ ISA 265 „Informovanie osôb poverených spravovaním a manažmentu o nedostatkoch v internej kontrole“ ustanovuje požiadavky a poskytuje návod na komunikovanie nedostatkov internej kontroly manažmentu a ako informovať osoby poverené spravovaním o závažných nedostatkoch v internej kontrole. Vysvetľuje, že nedostatky v internej kontrole môže audítor identifikovať počas postupov na posúdenie audítorských rizík podľa ISA 315 (revidované znenie) alebo v akejkoľvek inej fáze auditu.

145. V niektorých prípadoch sú audítori povinní,⁴⁵ alebo môžu považovať za vhodné, komunikovať okrem osôb poverených spravovaním priamo s regulátormi alebo orgánmi poverenými dohľadom v súvislosti s finančnými nástrojmi. Táto komunikácia môže byť užitočná počas auditu. Napr. v určitých jurisdikciách sa bankovní regulátori snažia spolupracovať s audítormi, zdieľajú informácie o fungovaní a používaní kontrol týkajúcich sa činností finančných nástrojov, o námietkach v oceňovaní finančných nástrojov, neaktívnych trhoch a o súlade s predpismi. Táto spolupráca môže byť pre audítora užitočná pri identifikovaní rizík významnej nesprávnosti.

⁴⁵

Napr. podľa ISA 250 „Zohľadnenie zákonov a predpisov pri audite finančných výkazov“ sú audítori povinní určiť, či existuje povinnosť oznamovať identifikovaný nesúlad so zákonmi a predpismi alebo podozrenie z nesúladu so zákonmi a predpismi subjektom mimo účtovnej jednotky. Navyše, požiadavky, aby audítor informoval bankový dohľad alebo iné orgány, môžu byť v mnohých krajinách ustanovené zo zákona, na základe požiadavky dohľadu alebo podľa oficiálnej dohody, resp. protokolu.

Príloha

(pozri: odsek A14)

Príklady kontrol finančných nástrojov

1. V prílohe sú uvedené základné informácie a príklady kontrol, ktoré môžu byť zavedené v účtovnej jednotke, ktorá vykonáva veľký objem transakcií s finančnými nástrojmi na účely obchodovania alebo investovania. Tieto príklady nie sú vyčerpávajúce a účtovné jednotky si môžu vytvoriť rôzne kontrolné prostredia a procesy v závislosti od ich veľkosti, odvetvia, v ktorom pôsobia, a rozsahu ich transakcií s finančnými nástrojmi. Ďalšie informácie o používaní potvrdení o obchode a zúčtovacích bánk sú uvedené v odsekoch 25 – 26.
2. Tak ako vo všetkých kontrolných systémoch je niekedy potrebné zopakovať kontroly na rôznych úrovniach kontroly (napríklad preventívne, detekčné a monitorujúce kontroly), aby sa vylúčilo riziko významnej nesprávnosti.

Kontrolné prostredie účtovnej jednotky*Závazok kompetentného používania finančných nástrojov*

3. Miera zložitosti niektorých činností súvisiacich s finančnými nástrojmi môže znamenať, že len niekoľko osôb v účtovnej jednotke úplne rozumie týmto činnostiam alebo má potrebnú odbornosť na kontinuálne oceňovanie týchto nástrojov. Používanie finančných nástrojov bez príslušnej odbornosti v účtovnej jednotke zvyšuje riziko významnej nesprávnosti.

Účasť osôb poverených spravovaním

4. Osoby poverené spravovaním kontrolujú a schvaľujú nastavenie celkovej tolerancie rizika účtovnej jednotky manažmentom a dohliadajú na činnosti účtovnej jednotky súvisiace s finančnými nástrojmi. Pravidlá účtovnej jednotky na nákup, predaj a držbu finančných nástrojov sú v súlade s jej postojom k riziku a odbornými poznatkami osôb, ktoré sa podieľajú na činnostiach súvisiacich s finančnými nástrojmi. Účtovná jednotka môže okrem toho vytvoriť riadiace štruktúry a kontrolné procesy zamerané na:
 - (a) oznamovanie investičných rozhodnutí a hodnotenie všetkých významných oceňovacích neistôt osobám povereným spravovaním,
 - (b) zhodnotenie celkovej tolerancie rizika účtovnej jednotky pri transakciách s finančnými nástrojmi.

Organizačná štruktúra

5. Činnosti súvisiace s finančnými nástrojmi sa môžu vykonávať buď na centralizovanom, alebo decentralizovanom základe. Tieto činnosti a súvisiace rozhodovanie závisia najmä od toku presných, spoľahlivých a včasných manažérskych informácií. Náročnosť zberu a zhromažďovania týchto informácií sa zvyšuje s počtom pobočiek a podnikov, v ktorých je účtovná jednotka zainteresovaná. Riziká významnej nesprávnosti spojené s činnosťami súvisiacimi s finančnými nástrojmi sa môžu zvyšovať s väčšou decentralizáciou kontrolných činností. To môže byť pravda najmä v prípade, ak má účtovná jednotka pobočky na rôznych miestach, prípadne v zahraničí.

Pridelenie právomocí a zodpovednosti

Pravidlá investovania a oceňovania

6. Usmerňovanie prostredníctvom jednoznačne definovaných pravidiel nákupu, predaja a držby finančných nástrojov schválených osobami poverenými spravovaním umožňuje manažmentu zaujať efektívny prístup k podstupovaniu a riadeniu podnikových rizík. Tieto pravidlá sú najjednoduchšie, keď uvádzajú ciele účtovnej jednotky v súvislosti s jej činnosťami v oblasti riadenia rizika a alternatívy investovania a zabezpečenia, ktoré sú k dispozícii na splnenie týchto cieľov, pričom zohľadňujú:
 - (a) úroveň odbornosti manažmentu,
 - (b) prepracovanosť systémov internej kontroly a monitorovania účtovnej jednotky,
 - (c) štruktúru aktív a pasív účtovnej jednotky,
 - (d) schopnosť účtovnej jednotky udržiavať likviditu a znášať straty kapitálu,
 - (e) typy finančných nástrojov, ktoré podľa manažmentu povedú k dosiahnutiu jej cieľov,
 - (f) spôsoby použitia finančných nástrojov, ktoré podľa manažmentu povedú k dosiahnutiu jej cieľov, napríklad či sa deriváty môžu používať na špekulatívne účely alebo len na účely zabezpečenia.
7. Manažment môže navrhnúť pravidlá v súlade so svojimi oceňovacími kapacitami a môže vytvoriť kontroly na zabezpečenie dodržiavania týchto pravidiel zamestnancami zodpovednými za oceňovanie v účtovnej jednotke. Tieto pravidlá môžu zahŕňať:
 - (a) procesy navrhovania a overovania metodík na vypracovanie ocenení vrátane spôsobu posudzovania neistoty merania,
 - (b) pravidlá v súvislosti s maximalizáciou používania pozorovateľných vstupov a typmi informácií, ktoré sa majú zhromažďovať na podporu ocenení finančných nástrojov.
8. V menších účtovných jednotkách môže byť práca s finančnými nástrojmi ojedinelá a vedomosti a skúsenosti manažmentu s ňou obmedzené. Vytvorenie pravidiel pre finančné nástroje aj napriek tomu účtovnej jednotke pomáha s určením tolerancie rizika a posúdením, či investovanie do konkrétnych finančných nástrojov dosahuje stanovený cieľ.

Pravidlá a postupy v oblasti ľudských zdrojov

9. Účtovné jednotky môžu vytvoriť pravidlá, ktoré kľúčovým zamestnancom „front office“ a „back office“ nariadia povinné voľno od ich povinností. Tento typ kontroly sa používa na predchádzanie a zisťovanie podvodov, predovšetkým ak osoby podieľajúce sa na obchodných činnostiach vytvárajú falošné obchody alebo nepresne zaznamenávajú transakcie.

Použitie organizácií poskytujúcich služby

10. Účtovné jednotky môžu používať organizácie poskytujúce služby (napríklad správcov aktív) na nákup a predaj finančných nástrojov, na vedenie záznamov o transakciách pre účtovnú jednotku alebo na oceňovanie finančných nástrojov. Niektoré účtovné jednotky môžu byť závislé na týchto organizáciách poskytujúcich služby, keďže poskytujú základ pre vykazovanie finančných nástrojov v držbe. Ak však manažment nepozná kontroly zavedené v organizácii poskytujúcej služby, audítor nemusí byť schopný získať dostatočné a vhodné audítorské dôkazy, na základe ktorých by sa mohol spoliehať na

kontroly danej organizácie poskytujúcej služby. Pozri štandard ISA 402,¹ ktorý stanovuje požiadavky na audítora pri získavaní dostatočných a vhodných audítorských dôkazov, keď účtovná jednotka využíva služby jednej alebo viacerých organizácií poskytujúcich služby.

11. Použitie organizácií poskytujúcich služby môže posilniť alebo oslabiť kontrolné prostredie pre finančné nástroje. Napríklad pracovníci organizácie poskytujúcej služby môžu mať viac skúseností s finančnými nástrojmi ako manažment účtovnej jednotky alebo môžu mať dôkladnejšiu internú kontrolu finančného výkazníctva. Použitie organizácie poskytujúcej služby tiež môže umožniť väčšie oddelenie povinností. Na druhej strane môže mať organizácia poskytujúca služby slabé kontrolné prostredie.

Proces hodnotenia rizika účtovnej jednotky

12. Účelom procesu hodnotenia rizika účtovnej jednotky je zistiť, ako manažment identifikuje podnikové riziká, ktoré vyplývajú z použitia finančných nástrojov, a tiež ako manažment odhaduje závažnosť rizík, ako posudzuje pravdepodobnosť ich vzniku a ako sa rozhoduje o opatreniach na ich riadenie.
13. Proces hodnotenia rizika účtovnej jednotky vytvára základ pre spôsob, akým manažment stanovuje riziká, ktoré sa majú riadiť. Účelom procesov hodnotenia rizika je zabezpečiť, aby manažment:
 - (a) poznal prirodzené (inherentné) riziká finančného nástroja pred uzatvorením zmluvy vrátane cieľa uzatvorenia transakcie a jej štruktúry (napríklad ekonomický a podnikateľský účel činností účtovnej jednotky v súvislosti s finančnými nástrojmi),
 - (b) vykonal primeranú hĺbkovú previerku zodpovedajúcu rizikám spojeným s konkrétnymi finančnými nástrojmi,
 - (c) monitoroval otvorené pozície účtovnej jednotky a porozumel, ako trhové podmienky ovplyvňujú riziká účtovnej jednotky,
 - (d) zaviedol postupy na zníženie alebo zmenu rizika, ak je to potrebné, a na riadenie reputačného rizika,
 - (e) podroboval tieto procesy dôslednému dohľadu a kontrole.
14. Implementovaná štruktúra na monitorovanie a riadenie rizík by mala:
 - (a) byť vhodná a v súlade s postojom účtovnej jednotky k riziku, ako ho stanovili osoby poverené spravovaním,
 - (b) špecifikovať úrovne schvaľovania pre autorizácie rôznych typov finančných nástrojov a transakcií, ktoré sa môžu uzatvoriť, a ich účely. Povolené nástroje a úrovne schvaľovania by mali odrážať odborné znalosti osôb zapojených do činností v súvislosti s finančnými nástrojmi, čo preukazuje, že manažmentu záleží na kompetencii,
 - (c) stanoviť vhodné limity pre maximálne povolené vystavenie jednotlivým typom rizika (vrátane schválených protistrán); úrovne povoleného rizika sa môžu líšiť v závislosti od typu rizika alebo protistrany,
 - (d) zabezpečovať objektívne a včasné monitorovanie finančných rizík a kontrolných činností,

¹ ISA 402 „Úvahy počas auditu týkajúce sa účtovnej jednotky, ktorá používa organizáciu poskytujúcu služby“

- (e) zabezpečovať objektívne a včasné vykazovanie rizík a výsledkov činností v súvislosti s finančnými nástrojmi pri riadení rizika,
 - (f) hodnotiť minulú činnosť manažmentu v súvislosti s posudzovaním rizík jednotlivých finančných nástrojov.
15. Typy a úrovne rizík, ktorým je účtovná jednotka vystavená, priamo súvisia s typmi finančných nástrojov, s ktorými sa účtovná jednotka zaoberá, ako aj so zložitou týchto nástrojov a objemom realizovaných transakcií s finančnými nástrojmi.

Odbor riadenia rizík

16. Niektoré účtovné jednotky, napríklad veľké finančné inštitúcie s veľkým objemom transakcií s finančnými nástrojmi, môžu byť podľa právnych predpisov povinné vytvoriť formálnu funkciu (útvár) riadenia rizika alebo sa môžu rozhodnúť, že ho vytvoria. Tento odbor je oddelený od osôb zodpovedných za vykonávanie a riadenie transakcií s finančnými nástrojmi. Tento odbor je zodpovedný za vykazovanie a monitorovanie činností v súvislosti s finančnými nástrojmi a môže zahŕňať formálny výbor pre riziko vytvorený osobami zodpovednými za správu a riadenie. Príklady kľúčových povinností v tejto oblasti môžu zahŕňať:
- (a) implementáciu politiky riadenia rizík stanovenej osobami poverenými spravovaním (vrátane analýzy rizík, ktorým môže byť účtovná jednotka vystavená),
 - (b) vypracovanie štruktúr limitov rizík a zabezpečenie implementácie limitov rizík v praxi,
 - (c) vytvorenie záťažových scenárov a podrobovanie portfólií s otvorenými pozíciami analýze citlivosti vrátane preverení nezvyčajných pohybov pozícií,
 - (d) preverenie a analyzovanie nových produktov založených na finančných nástrojoch.
17. S finančnými nástrojmi môže byť spojené riziko, že strata môže byť vyššia ako prípadná hodnota finančného nástroja zaúčtovaného v súvahe. Napríklad náhly pokles trhovej ceny komodity môže účtovnú jednotku prinútiť realizovať straty pri uzatvorení forwardovej pozície v danej komodite z dôvodu požiadaviek zábezpeky alebo marže. V niektorých prípadoch môžu byť potenciálne straty dostatočné na významné spochybnenie schopnosti účtovnej jednotky pokračovať v nepretržitej činnosti. Účtovná jednotka môže vykonať analýzy citlivosti alebo analýzy hodnoty v riziku na posúdenie budúcich hypotetických dôsledkov pre finančné nástroje vystavené trhovým rizikám. Analýza hodnoty vystavenej riziku však úplne neodráža rozsah rizík, ktoré môžu ovplyvniť účtovnú jednotku. Analýzy citlivosti a scenárov môžu mať tiež obmedzenia.
18. Objem a zložitosť činnosti v súvislosti s finančnými nástrojmi a príslušné regulačné požiadavky budú mať vplyv na rozhodnutie účtovnej jednotky o vytvorení formálnej funkcie riadenia rizika a o štruktúre tejto funkcie. V účtovných jednotkách, ktoré nevytvorili samostatný odbor riadenia rizika, napríklad v účtovných jednotkách s relatívne malým počtom finančných nástrojov alebo s finančnými nástrojmi, ktoré sú menej zložené, môže byť vykazovanie a monitorovanie činností v súvislosti s finančnými nástrojmi súčasťou zodpovednosti účtovného alebo finančného odboru alebo celkovej zodpovednosti manažmentu a môže zahŕňať formálny výbor pre riziko vytvorený osobami poverenými spravovaním.

Informačné systémy účtovnej jednotky

19. Kľúčovým cieľom informačného systému účtovnej jednotky je schopnosť presne zachytávať a zaznamenávať všetky transakcie, vysporiadávať ich, oceňovať ich a vytvárať informácie, ktoré umožnia riadenie rizika finančných nástrojov a monitorovanie kontrol. Ťažkosti môžu vzniknúť pri účtovných jednotkách, ktoré uskutočňujú veľký objem transakcií s finančnými nástrojmi, predovšetkým v prípade rôznorodosti systémov, ktoré sú nedostatočne integrované a majú manuálne rozhrania bez vhodných kontrol.
20. Niektoré finančné nástroje si môžu vyžadovať veľký počet účtovných zápisov. Spolu so zvyšovaním zložitosti alebo úrovne činností v súvislosti s finančnými nástrojmi sa musí zvyšovať aj zložitosť informačných systémov. Konkrétne ťažkosti, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s finančnými nástrojmi, zahŕňajú:
 - (a) informačné systémy, najmä menších účtovných jednotiek, nemajú kapacitu ani vhodnú konfiguráciu na spracúvanie transakcií s finančnými nástrojmi, predovšetkým ak účtovná jednotka nemá žiadne predchádzajúce skúsenosti so zaobchádzaním s finančnými nástrojmi; môže to viesť k väčšiemu počtu manuálnych transakcií, čo môže zvýšiť riziko chyby,
 - (b) potenciálna rôznorodosť systémov na spracúvanie zložitejších transakcií a potreba ich pravidelného zosúlad'ovania, najmä ak systémy nie sú prepojené alebo sa do nich zasahuje manuálne,
 - (c) potenciál, že zložitejšie transakcie, ktoré vykonáva len malý počet osôb, môžu byť oceňované alebo rizikovo riadené v hárkoch (napr. v excelovských súboroch/hárkoch) a nie v hlavných systémoch na spracovanie, pričom ľahšie dôjde k narušeniu fyzickej a logickej bezpečnosti hesiel v súvislosti s týmito hárkami,
 - (d) absencia preverovania systémových záznamov o výnimke, externých potvrdení a maklérom kótovaných cien, ak sú k dispozícii, na overenie zápisov vygenerovaných systémami,
 - (e) ťažkosti pri kontrole a hodnotení kľúčových vstupov systémov na oceňovanie finančných nástrojov, najmä ak tieto systémy udržiava skupina obchodníkov známa ako „front office“ alebo tretí poskytovateľ služieb a/alebo predmetné transakcie nie sú rutinné alebo často vykonávané,
 - (f) nezhodnotenie dizajnu a kalibrácie zložitých modelov používaných na prvotné a pravidelné spracovanie týchto transakcií,
 - (g) potenciál, že manažment nevytvoril knižnicu modelov s kontrolami prístupu, zmien a údržby jednotlivých modelov s cieľom zachovať dôsledné audítorské záznamy o akreditovaných verziách modelov s cieľom zabrániť neoprávnenému prístupu a zmene týchto modelov,
 - (h) neprimeraná potrebná investícia do systémov riadenia rizika kontroly, ak účtovná jednotka vykonáva len obmedzený počet transakcií s finančnými nástrojmi, a potenciál nesprávneho pochopenia výstupu manažmentom, ak nie je zvyknutý na tento typ transakcií,
 - (i) potenciálna požiadavka na zabezpečenie systémov tretích strán, napríklad od organizácie poskytujúcej služby, na zaznamenávanie, spracúvanie, účtovanie alebo vhodné rizikové riadenie transakcií s finančnými nástrojmi a potreba vhodne odsúhlasovať a spochybňovať výstup od týchto poskytovateľov,

- (j) ďalšie bezpečnostné a kontrolné úvahy relevantné pre používanie elektronickej siete, ak účtovná jednotka používa na transakcie s finančnými nástrojmi elektronické obchodovanie.
21. Informačné systémy relevantné pre finančné výkazníctvo slúžia ako dôležitý zdroj informácií pre kvantitatívne zverejnené informácie v účtovnej závierke. Účtovné jednotky však môžu vyvinúť a prevádzkovať nefinančné systémy používané na interné vykazovanie a na generovanie informácií zahrnutých do kvalitatívnych zverejnených informácií, napríklad v súvislosti s rizikami a neistotami alebo analýzami citlivosti.

Kontrolné činnosti účtovnej jednotky

22. Kontrolné činnosti pri transakciách s finančnými nástrojmi sú navrhnuté s cieľom predchádzať problémom, ktoré účtovnej jednotke bránia v dosahovaní jej cieľov, a odhaliť ich. Tieto ciele sa môžu týkať prevádzky, finančného vykazovania alebo dodržiavania súladu. Kontrolné činnosti pri finančných nástrojoch sú navrhnuté s ohľadom na zložitosť a objem transakcií s finančnými nástrojmi a vo všeobecnosti zahŕňajú vhodný proces autorizácie, primerané oddelenie povinností a iné pravidlá a postupy s cieľom zabezpečiť, že účtovná jednotka splní svoje kontrolné ciele. Procesné diagramy môžu pomôcť pri identifikácii kontrol a absencie kontrol účtovnej jednotky. Táto vysvetlivka IAPN sa zameriava na kontrolné činnosti súvisiace s úplnosťou, presnosťou a existenciou, oceňovaním, prezentáciou a zverejňovaním.

Autorizácia

23. Autorizácia môže mať priamy aj nepriamy vplyv na tvrdenia účtovnej závierky. Ak sa napríklad transakcia uskutoční mimo pravidiel účtovnej jednotky, aj tak môže byť presne zaznamenaná a zaúčtovaná. Neautorizované transakcie by však mohli významne zvýšiť riziko pre účtovnú jednotku, čím by výrazne zvýšili riziko významnej nesprávnosti, pretože by k nim došlo mimo systému internej kontroly. Na zmiernenie tohto rizika účtovná jednotka často stanoví jasné pravidlá, ktoré osoby môžu vykonávať jednotlivé transakcie, a „back office“ účtovnej jednotky bude monitorovať dodržiavanie týchto pravidiel. Monitorovanie obchodných činností osôb, napríklad preverovaním nezvyčajne vysokých objemov alebo významných dosiahnutých ziskov alebo strát, pomôže manažmentu pri zabezpečovaní súladu s pravidlami účtovnej jednotky vrátane autorizácie nových typov transakcií a zhodnotenia, či došlo k podvodu.
24. Funkciou záznamov o uzatvorení obchodu účtovnej jednotky je jasne identifikovať povahu a účel jednotlivých transakcií a práv a povinností vyplývajúcich z jednotlivých zmlúv o finančných nástrojoch vrátane vymožitelnosti zmlúv. Okrem základných finančných informácií, ako napríklad teoretická suma, zvyčajne obsahujú úplné a presné záznamy minimálne:
- (a) totožnosť obchodníka,
 - (b) totožnosť osoby zaznamenávajúcej transakciu (ako to nie je obchodník), kedy bola transakcia uzatvorená (vrátane dátumu a času vykonania transakcie) a ako bola zaznamenaná v informačných systémoch účtovnej jednotky,
 - (c) povahu a účel transakcie vrátane toho, či je jej účelom zabezpečiť podkladové obchodné riziko.

Oddelenie povinností

25. Oddelenie povinností a priradovanie pracovníkov je dôležitou kontrolnou činnosťou, najmä ak pracujú s finančnými nástrojmi. Činnosti súvisiace s finančnými nástrojmi

možno rozdeliť na viacero funkcií vrátane:

- (a) vykonania transakcie (obchodovanie); v účtovných jednotkách s veľkým objemom transakcií s finančnými nástrojmi to môže robiť „front office“,
 - (b) vykonávania a prijímania peňažných platieb (vysporiadania),
 - (c) posielania potvrdení o obchodoch a zosúlad'ovania rozdielov medzi záznamami účtovnej jednotky a prípadnými odpoveďami od protistrán,
 - (d) správneho zaznamenávania všetkých transakcií v účtovných záznamoch,
 - (e) monitorovania limitov rizika; v účtovných jednotkách s veľkým objemom transakcií s finančnými nástrojmi to môže vykonávať odbor riadenia rizika,
 - (f) monitorovania pozícií a oceňovania finančných nástrojov.
26. Mnohé organizácie sa rozhodnú oddeľovať povinnosti osôb, ktoré investujú do finančných nástrojov, osôb, ktoré oceňujú finančné nástroje, osôb, ktoré vysporiadávajú finančné nástroje, a osôb, ktoré účtujú, resp. zaznamenávajú finančné nástroje.
 27. Ak je účtovná jednotka príliš malá na dosiahnutie náležitého oddelenia povinností, úloha manažmentu a osôb poverených spravovaním pri monitorovaní činností súvisiacich s finančnými nástrojmi je mimoriadne dôležitá.
 28. Súčasťou internej kontroly niektorých účtovných jednotiek je funkcia nezávislého overenia ceny (Independent Price Verification - IPV). Toto oddelenie je zodpovedné za samostatné overenie ceny niektorých finančných nástrojov a môže používať alternatívne zdroje údajov, metodiky a predpoklady. IPV poskytuje objektívny pohľad na oceňovanie, ktorý bol vypracovaný v inej časti účtovnej jednotky.
 29. Za vytváranie pravidiel oceňovania a zabezpečenie ich dodržiavania je zvyčajne zodpovedný „middle office“ alebo „back office“. Účtovné jednotky, ktoré častejšie používajú finančné nástroje, môžu vykonávať denné ocenenia ich portfólia finančných nástrojov a skúmať príspevok ocenení jednotlivých finančných nástrojov k zisku alebo strate ako test primeranosti ocenení.

Úplnosť, presnosť a existencia

30. Pravidelné odsúhlasenie záznamov účtovnej jednotky so záznamami externých bánk a správcov cenných papierov umožňuje účtovnej jednotke zabezpečiť náležité zaznamenávanie transakcií. Vhodné oddelenie povinností medzi osobami, ktoré uskutočňujú obchody, a osobami, ktoré ich odsúhlasujú, je dôležité, rovnako ako dôsledný proces preverovania odsúhlasení a zúčtovanie odsúhlasených položiek.
31. Môžu sa tiež zaviesť kontroly, ktoré od obchodníkov vyžadujú, aby určili, či môže mať zložitý finančný nástroj jedinečné vlastnosti, napríklad vložené deriváty. Za týchto okolností môže existovať samostatný odbor, ktorý hodnotí zložité transakcie s finančnými nástrojmi na začiatku (môže sa nazývať skupina pre kontrolu produktov) a ktorý spolupracuje so skupinou pre účtovné pravidlá, aby sa zabezpečilo presné zaznamenanie transakcie. Hoci menšie účtovné jednotky nemusia mať skupinu pre kontrolu produktov, účtovná jednotka môže mať zavedený proces súvisiaci s preverovaním zmlúv o zložitých finančných nástrojoch v okamihu ich vzniku s cieľom zabezpečiť ich správne zaúčtovanie v súlade s príslušným rámcom finančného výkazníctva.

Monitorovanie kontrol

32. Nepretržité monitorovacie činnosti účtovnej jednotky sú určené na zisťovanie a nápravu

akýchkoľvek nedostatkov v efektívnosti kontrol transakcií s finančnými nástrojmi a ich oceňovania. Je dôležité, aby v rámci účtovnej jednotky dochádzalo k primeranému dozoru a preverovaniu činnosti súvisiacej s finančnými nástrojmi. To zahŕňa:

- (a) všetky kontroly, ktoré sú predmetom preverovania, napríklad monitorovanie prevádzkovej štatistiky, ako napríklad počet položiek odsúhlasenia alebo rozdiel medzi internými a externými oceňovacími zdrojmi,
 - (b) potrebu dôkladnej kontroly informačných technológií (IT) a monitorovanie a overovanie ich aplikácie,
 - (c) potrebu zabezpečiť, aby informácie pochádzajúce z rôznych procesov a systémov boli primerane odsúhlasené; proces oceňovania napríklad nie je veľkým prínosom, ak jeho výstupy nie sú náležite odsúhlasené s hlavnou účtovnou knihou.
33. Vo väčších účtovných jednotkách zvyčajne zaznamenávajú činnosti súvisiace s finančnými nástrojmi prepracované informačné systémy, ktoré sú navrhnuté tak, aby zabezpečili vysporiadanie v náležitom čase. Zložitejšie počítačové systémy môžu generovať automatické zápisy na zúčtovacie účty s cieľom monitorovať pohyby peňažných prostriedkov. Zavádzajú sa kontroly spracúvania s cieľom zabezpečiť správne zachytenie činností súvisiacich s finančnými nástrojmi v záznamoch účtovnej jednotky.

Počítačové systémy môžu byť navrhnuté s cieľom generovať správy o výnimkách, ktoré manažment upozornia na situácie, keď sa finančné nástroje nepoužijú v autorizovaných limitoch alebo keď uskutočnené transakcie neboli v limitoch stanovených pre vybrané protistrany. Ani prepracovaný počítačový systém však nemusí zabezpečiť úplnosť záznamov o transakciách s finančnými nástrojmi. Preto manažment často zavádza ďalšie postupy na zvýšenie pravdepodobnosti zaznamenania všetkých transakcií.